

RAPPORT · MAI 2012

EN KUNNSKAPSBASERT KULTURPOLITIKK

KULTURDEPARTEMENTETS
EKSTERNE FOU-UTVALG

FORORD

Kulturdepartementet oppnevnte i august 2011 et eksternt FoU-utvalg som fikk i oppgave å gi råd om hvordan departementet kan håndtere ansvaret for FoU som grunnlag for politikkutforming og –forvaltning på en god måte.

FoU-utvalget har hatt følgende sammensetning:

Jan Grund (utvalgsleder), professor, Høgskolen i Oslo og Akershus
Ellen Aslaksen, forskningsleder, Norsk kulturråd
Stein Olav Henrichsen, museumsdirektør, Munch-museet
Marianne Kruckow, utviklingssjef, Kunststyrelsen, Danmark
Sigmund Loland, rektor, Norges idrettshøgskole
Per Botolf Maurseth, førsteamanuensis, Handelshøyskolen BI
Nina Refseth, direktør, Norsk filminstitutt

Utvalget legger med dette fram sin rapport.

Utvalgsmedlemmene står samlet bak forslagene.

Oslo 7. mai 2012

Jan Grund (leder)

Ellen Aslaksen
Marianne Kruckow
Per Botolf Maurseth

Stein Olav Henrichsen
Sigmund Loland
Nina Refseth

INNHOOLD

Forord

s 4	1	Innledning
s 4	1.1	Mandat og utvalgets oppnevning
s 5	1.2	Presiseringer og avgrensninger
s 7	1.3	Utvalgets arbeid
s 7	1.4	Rapportens innhold
s 8	2	Sammendrag
s 8	2.1	Forskningsområder og virkemidler
s 9	2.1.1	Idrett
s 10	2.1.2	Sivilsamfunn og frivillig sektor
s 10	2.1.3	Medier
s 10	2.1.4	Kultur
s 12	3	Bakgrunn, forutsetninger, utfordringer
s 12	3.1	Sektoransvar og FoU-strategi
s 12	3.2	Politiske veivalg, Kulturløftet I og II
s 14	3.3	Kulturutredningen 2014
s 14	3.4	Forholdet mellom politikk, forvaltning, praksis og forskning
s 16	3.5	Kultursektor- og kulturpolitikkforskning
s 17	4	Kulturdepartementet og FoU
s 17	4.1	Kulturforskningens aktører
s 17	4.2	Norges forskningsråd og kulturforskningen
s 18	4.3	Kulturdepartementet og FoU
s 19	4.3.1	Idrett
s 22	4.3.2	Sivilsamfunn og frivillig sektor
s 23	4.3.3	Medier
s 26	4.3.4	Kultur
s 29	4.4	Utvalgets vurdering
s 31	5	Strategiske prioriteringer og tiltak
s 31	5.1	Mål og betingelser for Kulturdepartementets FoU-innsats
s 32	5.2	Forslag og anbefalinger
s 32	5.2.1	Forskningsområder og virkemidler
s 34	5.2.2	Idrett – struktur og organisering på plass
s 35	5.2.3	Sivilsamfunn og frivillig sektor – videreføring
s 36	5.2.4	Medier - forskningscenter
s 37	5.2.5	Kultur – forskningscenter
s 39	5.3	Konklusjon
s 40		Vedlegg

1. INNLEDNING

1.1 Mandat og utvalgets oppnevning

Kulturdepartementet har et overordnet ansvar for forskning og kunnskapsutvikling på sine politikkområder. I arbeidet med å utforme overordnede føringer for hvordan ansvaret skal ivaretas, oppnevnte departementet i august 2011 et eksternt FoU-utvalg som fikk følgende mandat:

Bakgrunn

I tråd med sektorprinsippet i norsk forskningspolitikk er Kulturdepartementet ansvarlig for forskning og utvikling (FoU) på departementets ansvarsområder. Kulturdepartementet vil utvikle en FoU-strategi som beskriver hvordan dette ansvaret skal ivaretas på en god måte. Strategien skal omfatte hele departementets virkeområde, dvs. kunst, kulturvern, frivillighet, tros- og livssynspolitikk, idrett og media. Ett av hovedsiktemålene med strategien er å legge til rette for at utforming av kulturpolitikken i størst mulig grad skal baseres på kunnskap om kulturlivets og frivillig sektors karakteristika og utfordringer, og om hvordan ulike kulturpolitiske ordninger og tiltak virker. Som ledd i dette, oppnevnes det et eksternt FoU-utvalg som skal arbeide i perioden august 2011 til april 2012. Utvalget skal gi råd om hvordan departementet kan håndtere ansvaret for FoU som grunnlag for politikktutforming og –forvaltning på en god måte.

Kulturlivet og frivillig sektor gjennomgår store endringer knyttet til generelle samfunnsprosesser, og kompleksiteten på disse områdene er økende. Eksempler på dette er endringer knyttet til teknologisk utvikling (digitalisering), nye organisasjonsmodeller (sammenslåing og nye styringsprinsipper), økonomiske forhold (nye finansieringsmodeller), demografiske forhold (innvandring, regionalpolitikk), endringer i publikums bruk av kulturtilbudene, internasjonalisering og globalisering. Behovet for kunnskap som er handlingsveiledende, er derfor stort, både for departementet som utformer og forvalter av kulturpolitikk, og for andre aktører som bidrar til å realisere politikken på Kulturdepartementets delområder.

I tillegg til konkrete utfordringer knyttet til endringer i de virkeområdene som Kulturdepartementet har ansvar for, er det også behov for å se kulturliv og frivillig sektor i en større samfunnsmessig sammenheng, dvs. hvilke handlingsbetingelser disse har, og betydningen av kulturliv og frivillig sektor for utvikling på andre samfunnsområder.

Hovedspørsmål utvalget skal se på

Med utgangspunkt i de viktigste endringsbetingelsene som finner sted, skal utvalget se nærmere på:

- *Forskningsområder:* Hvilke forskningsområder peker seg ut som særlig viktige for utvikling av sektoren? Hvilke forskningsområder peker seg ut som særlig viktige for forståelsen av kulturlivets og frivillig sektors rolle i samfunnsutviklingen generelt?
- *Kunnskapsbehov:* Hva vil være de viktigste kunnskapsbehovene for aktører som utformer og forvalter kulturpolitikk i tiden fremover?
- *Virkemidler:* Hvilke forskningspolitiske virkemidler bør prioriteres for å sikre kvalitet og relevans på Kulturdepartementets ansvarsområder?
- *FoU som strategisk ressurs:* På hvilke måter kan FoU brukes som en strategisk ressurs for utvikling av kulturpolitikk?

Både langsiktige og mer kortsiktige kunnskapsbehov skal vurderes, men utvalget skal begrense seg til å se på FoU som er relevant for politikktutforming og –forvaltning. Utvalgsarbeidet skal gjennomføres i dialog med relevante aktører i feltet (dvs. både relevante FoU-miljøer, departement/etater og representanter fra de samfunnsfeltene departementet har ansvar for). Utvalget skal arbeide nært med utvalget som er nedsatt for å vurdere utforming av kulturpolitikken etter 2014 (Kulturutredningen 2014). Det skal leveres innstilling i form av en skriftlig rapport innen utgangen av april 2012.

FoU-utvalget fikk følgende sammensetning:

Jan Grund (utvalgsleder), professor, Høgskolen i Oslo og Akershus

Ellen Aslaksen, forskningsleder, Norsk kulturråd

Stein Olav Henrichsen, museumsdirektør, Munch-museet

Marianne Kruckow, utviklingssjef, Kunststyrelsen, Danmark

Sigmund Loland, rektor, Norges idrettshøgskole

Per Botolf Maurseth, førsteamanuensis, Handelshøyskolen BI

Nina Refseth, direktør, Norsk filminstitutt

Utvalgets sekretær har vært Randi Ertesvåg, Norsk kulturråd.

1.2 Presiseringer og avgrensninger

Kultursektoren er, som andre sektorer, avhengig av et solid kunnskapstilfang som grunnlag for politiske og faglige beslutninger. Forskning, innovasjon og utvikling av ny teknologi er, i tillegg til arbeidskraft og kapital, avgjørende for at et samfunn utvikler seg. Erkjennelsen av at det må investeres i FoU for å kunne håndtere endringer og få til gode læringsprosesser for å utvikle en kunnskapsbasert politikk, er vel etablert. Forskningssektorens evne til å levere og formidle den kunnskap samfunnet etterspør er avgjørende. At behovet for investeringer i denne typen aktivitet er stort er det heller ingen tvil om. Regjeringens satsing på kultur, Kulturløftet, har bidratt til å heve kulturens status som politikkområde, og politikerne har ambisjoner om at Norge skal bli en ledende kulturnasjon. Kunnskap og evne til å ta kunnskapen i bruk er avgjørende for å nå dette målet.

Kulturdepartementets oppgave er å utvikle en FoU-strategi for sitt ansvarsområde, knyttet i første rekke til hovedmålene i departementets øvrige strategiplaner og regjeringens satsinger, i et samarbeid med aktuelle aktører. Strategien skal være en del av departementets beslutningsverktøy for framtidig politikkutvikling. Målet må være at Kulturdepartementet skal være en aktiv og krevende bestiller og kjøper av forsknings- og rådgivningstjenester fra ulike miljøer.

Utvalget har fått et omfattende mandat. Det skal komme med råd til utarbeidelsen av en FoU strategi for Kulturdepartementet som omhandler både formålet med KUDs FoU-arbeid og regjeringens overordnede føringer for departementenes FoU-virksomhet. I dette legger utvalget at det handler om å vise hvordan FoU er et viktig virkemiddel for kunnskapsutvikling innenfor departementets ansvarsområde, og å gi innspill til overordnede føringer for hvordan departementet skal ivareta sitt sektoransvar for forskning og utvikling. Mandatet setter få begrensninger for hva slags spørsmål som kan tas opp. Utfordringen har vært å presisere og avgrense den store bredden i arbeidsfeltet; å balansere mellom et overordnet nivå og likevel levere en innstilling som er konkret nok til at den vil være til reell nytte for departementet.

Slik utvalget forstår det skal en FoU-strategi først og fremst være et hjelpemiddel for departementet til å ta et helhetlig ansvar for forskningen på sektoren. Formålet med en strategi bør være å

- Definere og bidra til helhetlig oppfølging av sektoransvaret for forskningen
- Være et styringsverktøy for departementet i deres arbeid med å nå målene med forskningen
- Være retningsgivende for departementets langsiktige satsning på forskning
- Bidra til å styrke formidling og bruk av forskningsresultater

Et noe uklart punkt i mandatet er formuleringen om at "Både langsiktige og mer kortsiktige kunnskapsbehov skal vurderes, men utvalget skal begrense seg til å se på FoU som er relevant for politikkutforming og forvaltning". Utvalget har valgt ikke å tolke denne formuleringen for strengt, og har derfor også vurdert FoU-virksomhet som er viktig for departementets brede sektoransvar for forskning på kulturområdet. Utvalget mener at anvendt og relevant forskning er best i samspill med, og på basis av, fri og uavhengig forskning som drives uten hensyn til politikkbehov og særinteresser. Vårt utgangspunkt er at det i vår sammenheng også vil være behov for et bredt forskningsbegrep. At FoU-innsatsen på Kulturdepartementets område skal fungere som kunnskapsgrunnlag for beslutninger, utelukker ikke at denne forskningen er *kritisk og analytisk* i sin innretning og har som ambisjon å bidra til *refleksjon* over kulturlivets handlingsbetingelser.

Vi ser derfor behov for en forskningsstrategi som har et reflektert forhold til disse ulike aspektene ved forskningen, og som kan ha ambisjoner om å utvikle en forskningspolitikk som både sikrer forskningens muligheter til å utvikle nye perspektiver, til å utøve et kritisk blikk og til å danne kunnskapsgrunnlag for politiske handlinger. Det er også vår oppfatning at en diskusjon om roller og arbeidsoppgaver på dette forskningsområdet må forankres i en forståelse av disse ulike perspektivene på kunnskapsproduksjon.

Det er flere kilder til kunnskapsutvikling for kulturfeltet. Statistikk og innsamling av tallmateriale er viktig for å håndtere alle typer beslutninger. Evalueringer er viktig når myndighetene – på relativt kort sikt - ønsker å vurdere hvordan bestemte tiltak har fungert, mens bred og uavhengig akademisk forskning må gjennomføres for å forstå mer om de grunnleggende prosesser som former utviklingen på kultursektoren. Samtidig er kunnskapsbegrepet og forståelsen av kunnskapsproduksjon og forskning i bevegelse i deler av kultursektoren. Et eksempel på det er en økt vektlegging av forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid innenfor kunsthøyskolene og i utdanningen av kunstnere. Dette er imidlertid forskningsaktiviteter som primært retter seg mot aspekter ved kunstproduksjon og ikke primært mot problemstillinger knyttet til politikktutforming og forvaltning.

Utvalget slutter seg til OECD sin definisjon av *FoU-begrepet*. Til tross for at definisjonen er omdiskutert, har den funnet tilslutning innenfor de fleste samfunnsområder. Her defineres forskning og utvikling som “Virksomhet av original karakter som utføres systematisk for å øke fondet av viten og for å bruke denne viten til å finne nye anvendelser”.

FoU kan deles inn i følgende tre aktiviteter: grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid.

- *Grunnforskning* er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å skaffe til veie ny kunnskap om det underliggende grunnlaget for fenomener og observerbare fakta, uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk
- *Anvendt forskning* er også virksomhet av original karakter som utføres for å skaffe til veie ny kunnskap. Anvendt forskning er imidlertid primært rettet mot bestemte mål eller anvendelser.
- *Utviklingsarbeid* er systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot å fremstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter eller innretninger, eller for å innføre nye eller vesentlig forbedrede prosesser, systemer eller tjenester.

På grunnlag av mandatet oppfatter utvalget at det er grunnforskning og anvendt forskning som er de mest aktuelle aktivitetene Kulturdepartementet nå skal utvikle en strategi rundt. Både statistikkutvikling, evalueringer og bredere og mer grunnleggende forskningsinnsatser faller inn under dette FoU-begrepet. Det er avgjørende at den FoU-innsatsen som skal analysere og evaluere utviklingen i kultursektoren skal være av høy faglig kvalitet og bygge på allmennvitenskapelige normer. Kunnskapsutviklingen må drives av en undersøkende og udogmatisk holdning og søke å ivareta et bredt mangfold av kunnskapstradisjoner og perspektiver.

På Kulturdepartementets ulike virkeområder er FoU som grunnlag for politikktutvikling utviklet og brukt på ulike måter og i varierende grad. Utvalget har derfor valgt å dele inn tilrådninger etter de skillelinjer mandatet angir (kunst, kulturvern, frivillighet, tros- og livssynspolitikk, idrett, media) og som reflekteres i departementets avdelingsorganisasjon og statsbudsjettens inndelinger. Utvalget mener likevel at utviklingen på de ulike ansvarsområdene har mange fellestrekk, gjennom de økonomiske, politiske, sosiale og faglige forutsetninger som skaper dynamikk i prosesser og som kulturpolitikkenes ulike aktører må forholde seg til.

Begrepet *kultur* kan forstås på mange vis og studeres fra mange perspektiver. I samfunnsvitenskapelig forstand forstås det gjerne som et sett med verdier, holdninger, praksiser, tradisjoner som knyttes til en gruppe med etnisk eller geografisk definert tilhørighet. Kultur i estetisk betydning forstås gjerne som den åndelige og estetiske produksjonen i et samfunn. I denne rapporten forstår utvalget begrepet kultur som alle de områdene Kulturdepartementet har ansvar for.

For at politikken på kulturområdet skal bli mer forsknings- og kunnskapsbasert har utvalget lagt følgende premiser til grunn:

- Det må skje en opptrapping av kunnskapsproduksjonen og en systematisk bruk av forskningsressursene i sektoren som helhet
- Det må satses langsiktig på kvalitet i forskningen og på å bygge sterke forskningsmiljøer
- Det må tilrettelegges for god tilgjengelighet for forskningsbrukere på alle nivåer gjennom dokumentasjon og målrettet formidling
- Det er behov for en tydeligere rolleavklaring mellom Kulturdepartementet, Norsk kulturråd, Norges forskningsråd og statlige virksomheter med FoU-ansvar.

1.3 Utvalgets arbeid

Utvalget bygger sine vurderinger på tidligere utredninger om forskning på kulturfeltet, bl.a. utredningen *Kunnskapsbehov i kultursektoren* i regi av Norges forskningsråd¹, og slutter seg i hovedsak til de konklusjoner og anbefalinger gitt der. Samfunnsmessige og politiske endringer som gir nyere rammevilkår for forskning innenfor departementets ansvarsområde er videre inkludert i utvalgets vurderinger.

Utvalget har samarbeidet med hovedaktørene i det norske forskningssystemet. Det har vært kontakt med Kulturdepartementet, både på byråkratnivå og på politisk nivå. Kulturdepartementet har bl.a. på anmodning av utvalget utarbeidet en kartlegging av sine FoU-aktiviteter. Det har vært samarbeid med Kulturutredningen 2014, som med utgangspunkt i en gjennomgang av virkninger av kulturpolitiske mål og tiltak siden 2005 skal vurdere utforming av kulturpolitikken etter 2014. Det har vært kontakt med Norges forskningsråd, som på anmodning av utvalget har kommet med skriftlig innspill til utvalgets oppdrag. Det har vært kontakt både med sentrale FoU-miljøer i UH-sektoren, med forskningsinstituttene og med det utøvende kulturliv. Det har vært avholdt et eget åpent dialogmøte med 120 deltakere hvor både det utøvende kulturliv og forskningsmiljøene har kommet med innspill til mandatet og meldt inn behov fra sine sektorer (se vedlegg). Det har videre vært separate møter med ulike aktører, utvalgets leder har holdt foredrag på flere konferanser, og utvalget har mottatt en rekke skriftlige innspill.

1.4 Rapportens innhold

Rapporten er delt i 5 hovedavsnitt: Del 1 omhandler FoU-utvalgets mandat og utvalgets tolkning av mandatet, del 2 gir et sammendrag, del 3 presenterer en del forutsetninger og utfordringer for Kulturdepartementets FoU-virksomhet, del 4 gir en oversikt over departementets FoU-virksomhet i dag og aktører på området, sammen med utvalgets vurdering av aktiviteten, del 5 presenterer utvalgets råd om hvordan departementet kan håndtere ansvaret for FoU.

¹ Norges forskningsråd: Kunnskapsbehov i kultursektoren. En utredning om forskning og forskningsformidling på kulturfeltet utført på oppdrag fra Norges forskningsråd 2003

2. SAMMENDRAG

Kulturdepartementets eksterne FoU-utvalg skal gi råd om hvordan Kulturdepartementet kan håndtere ansvaret for FoU som grunnlag for politikktutforming og –forvaltning på en god måte. Hovedspørsmål utvalget skal se på er knyttet til hvilke forskningsområder som peker seg ut som særlig viktige for utvikling av kultursektoren, hva vil være de viktigste kunnskapsbehovene for aktører som utformer og forvalter kulturpolitikk i tiden fremover, hvilke forskningspolitiske virkemidler som bør prioriteres, og på hvilke måter FoU kan brukes som en strategisk ressurs for utvikling av kulturpolitikk.

Både langsiktige og mer kortsiktige kunnskapsbehov skal vurderes, men utvalget skal begrense seg til å se på FoU som er relevant for politikktutforming og –forvaltning.

Utvalget vil understreke at det er behov for en særskilt forskningspolitisk innsats for å styrke den kulturpolitisk relevante forskningen. Utvalget har valgt å gi råd om dette både på overordnet nivå på tvers av departementets virkeområder, og enkeltvis etter de virkeområder mandatet gir.

Utvalget er av den oppfatning at den forskningspolitiske situasjonen på områdene under Kulturdepartementet er svært ulik, og at departementets ulike avdelinger har ulik praksis når det gjelder FoU. Mens det på områdene idrett, medier og frivillighet ser ut til å være et aktivt forhold til forskning, er det på det som kan kalles det tradisjonelle kulturområdet, kunst og kulturvern, mindre forskningsaktivitet. Denne situasjonen avspeiler seg også i utviklingen av forskningspolitiske virkemidler. Mens det på områdene idrett, medier og frivillighet finnes forskningscentre, anvendte forskningsmidler og tilgang til flere forskningsmiljøer på universiteter og høyskoler, er dette ikke på samme måte tilfelle for kulturområdet. Utvalgets råd til departementet vil derfor preges av denne situasjonsforståelsen. På kulturområdet vil det være behov for at det utvikles nye forskningspolitiske virkemidler, mens det på de andre områdene foreslås en opptrapping og videreføring av etablerte strukturer og finansieringsformer.

Utvalget mener at en viktig forutsetning for å få fram ny kunnskap er at det finnes relevant forskningskompetanse og kapasitet. Utvalget vil spesielt understreke betydningen av at Kulturdepartementet bidrar til at det bygges opp gode fagmiljøer. Erfaring fra mange samfunnsområder viser at den kritiske suksessfaktor er at det finnes miljøer som både kan drive uavhengig, akademisk, langsiktig forskning med doktorgradsproduksjon samtidig med mer handlingsrettet FoU med relevans for politikktutvikling og forvaltning.

For å være en kompetent bestiller av forskning må Kulturdepartementet ha god oversikt over den forskning som finnes og en formening om hvilke fremtidige kunnskapsbehov som må håndteres. Det er nødvendig å kjenne til utviklingstrender så vel nasjonalt som internasjonalt.

Utvalget vil påpeke betydningen av god samhandling med kulturlivets aktører, forskningsmiljøer og underliggende etater og understreke behovet for dialog, formidling og møteplasser.

2.1 Forskningsområder og virkemidler

Utvalget vil understreke betydningen av at kultursektoren bidrar til forskning og utvikling knyttet til generelle samfunnsprosesser slik de er beskrevet i utvalgets mandat. Utvalget vil spesielt trekke fram at utfordringer knyttet til kulturelt mangfold og digitalisering av samfunnet har stor konsekvens for de forskningsfelt den kulturpolitiske forskningen må ta fatt i. Disse utfordringene er i kontinuerlig endring, og vil påvirke kunnskapsbehov knyttet til vesentlige forskningsfelt som kvalitet og innhold, yringsfrihet, inkludering og deltakelse.

Disse grunnleggende temaene vil på ulik måte knytte an til de spesifikke temaene for hvert virkeområde slik de er presentert under.

Som oppdragsgiver for forskning har Kulturdepartementet benyttet tre hovedtyper av virkemidler for finansiering:

- Tilskudd til programmer via Norges forskningsråd
- Tilskudd til forskning og forskningsmiljøer direkte fra departementet
- Kjøp av oppdragsforskning

Utvalget mener at en kombinasjon av disse virkemidlene bør videreføres, avhengig av kunnskapsfeltet som skal utvikles.

En sentral konklusjon i utvalgets arbeid er at kulturpolitisk forskning må tilføres mer midler. Et utgangspunkt for utvalget har vært at ambisjonen for offentlige forskningsbevilgninger er at disse skal utgjøre om lag 1 pst. av BNP². Økningen i bevilgninger til kulturformål har beløpt seg til 3,7 milliarder i perioden 2006-2012,³ dette tilsier en økning til FoU-midler for kultursektoren i størrelsesorden 37 millioner. Utvalget foreslår at Kulturdepartementet utvikler *opptrappingsplaner* for de forskjellige virkeområdene innenfor en slik økonomisk ramme.

I tillegg til å videreføre eksisterende virksomhet, foreslår utvalget at slike opptrappingsplaner omfatter etablering av *tre nye forskningssentre*, et for kulturfeltet (kunst og kulturvern), et for mediefeltet og et for idrettsfeltet, og ressurser til videreføring av den satsingen innen sivilsamfunn og frivillig sektor som i dag er etablert i eget program.

Utvalget foreslår videre at departementet som del av arbeidet med opptrappingsplaner utreder muligheten av å etablere et *Kultursektorens forskningsfond*, som et offentlig finansiert fond, eller som en koordinert fellesinnsats mellom det offentlige og andre aktører, hvor avkastningen av fondet kan brukes til forskning. Hensikten med fondet vil være å stimulere til forskning i hele kulturfeltet, i både eksisterende og nye forskningsmiljøer. Dette bør være et uavhengig fond med sterk forankring i kultursektoren, og hvor kulturlivets aktører vil være søknadsberettiget både når det gjelder kulturpolitiske, utførende og mer kunstspesifikke forskningsbehov.

2.1.1 Idrett

Kulturdepartementet har lenge tatt ansvar for forskning med relevans for politikkkutforming, først ved å initiere forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd på 80- og 90-tallet, og så fra 2007 ved å gi direkte finansiering av tre forskningssentre. Utvalget mener at strukturer og organisering innenfor idrettsforskningen er på plass og bør videreutvikles i sin nåværende form. utfordringen for de etablerte forskningssentrene og for Kulturdepartementets forventninger til sentrene er å definere *forskningstema* tilpasset et idrettsliv i endring og til idrettspolitiske prioriteringer.

Følgende tema er godt dekket i de eksisterende sentrene:

- Idrett og helse med vekt på skadeforebyggende arbeid
- Trening og prestasjonsutvikling
- Anlegg og idrettsteknologi

Utvalget mener det er nødvendig med økt forskningsinnsats på

- Barn og unges deltakelse i idrettslivet
- Grunnlaget for en faglig og etisk kvalifisert toppidrett
- Frivillighet og idrettspolitikk

Satsingen kan skje ved å presisere mandatet og øke ressurser i de eksisterende sentrene, eller ved nyetablering av sentre. Utvalget foreslår at Senter for trening og prestasjonsutvikling deles i to sentre med tydelige mandat for å ivareta politikkrelevant forskning både på barne- og ungdomsidrett og på toppidrett. Forskning på idrettens frivillighet og politikk er viktig og nødvendig, og bør ses i sammenheng med forskning på frivillighet og politikk i kulturfeltet for øvrig.

En minimumsramme for en satsing vil være 4 mill kroner til basisfinansiering av et senter.

2 St.meld. nr. 30 (2008-2009) Klima for forskning. Det kongelige kunnskapsdepartement

3 Pressemelding fra Kulturdepartementet 06.10.2011

2.1.2 Sivilsamfunn og frivillig sektor

Samhandlingen mellom det offentlige og det frivillige kulturliv er av stor betydning for utviklingen på kulturfeltet, og det kreves et godt kunnskapsgrunnlag for politikktutformingen på området.

Det må tas stilling til hvordan forskningen på feltet skal videreføres etter kontraktperiodens slutt for programmet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor" i 2013. Utvalget anbefaler en videreføring av forskningssatsingen.

Aktuelle tema for videre forskning kan være:

- Oppfølging av funn om økende sosiale ulikheter blant frivillige
- Organisasjonsformer i endring og konsekvenser for frivillig sektor
- Nye former for samhandling mellom frivillig, offentlig og kommersiell sektor
- Motivasjon for å delta i frivilligheten
- Frivillig sektor som læringsarena
- Frivillig sektors samfunnsrolle

2.1.3 Medier

Mediepolitikken er i dag inne i en kraftig omstilling, der digitale medier utfordrer den etablerte lovgivningen så vel som eierskapsstrukturen. Innen medieforskning eksisterer i dag flere sterke forskningsmiljø, knyttet til flere institusjoner. Grunnforskning og anvendt forskning er godt dekket, og statistikk og oversikter på området er tilstrekkelig utviklet til å gi et godt kunnskapsgrunnlag.

Utvalget mener likevel at med de raske endringene som skjer på feltet er det behov for løpende forskningsinnsats over tid, noe de etablerte miljøene ikke har kapasitet til å følge opp. Det anbefales opprettelse av et *forsknings-senter*, fortrinnsvis tilknyttet et eller flere av de eksisterende universitetsmiljøene.

Tema for videre forskning kan være:

- Opphavsrett i en digital verden
- Komparative analyser av lovgivning og markedsutvikling i Europa
- Digital formidling, brukere og lesere – endringer over tid
- Hvem deltar på hvilke plattformer – sosiale skiller i mediebruk (analog og digital)
- Brukermedvirkning – hvordan påvirker det innholdet, og hvem har ansvaret for resultatet?
- Hvordan påvirker offentlige støtte/tilskuddsordninger bransjens evne og muligheter til nyutvikling?
- Ytringsfrihet og demokrati
- Etikk

En minimumsramme for en satsing vil være 4 mill kroner til basisfinansiering av et senter.

2.1.4 Kultur

Utvalget er av den oppfatning at det er kulturområdet (kunst og kulturvern) som i første rekke trenger å styrkes. Det er behov for å styrke både *produksjonskapasiteten* og *finansieringsmulighetene* i forskningsfeltet.

Produksjonskapasiteten kan best styrkes ved at det finnes flere forskningsmiljø med ulike kompetanseprofil som virker sammen. Utvalget foreslår at det etableres et nytt *forsknings-senter for kultursektorforskning*. En slik etablering, med ansvar for utvikling av forskning og kunnskapsproduksjon med relevans for kunst- og kulturvernpolitikk, samt formidling, vil være et tydelig og ambisiøst grep som retter seg direkte mot utfordringene i feltet. Et slikt forsknings-senter må bygge videre på de gode erfaringene med å utvikle kulturpolitisk relevant forskning som finnes allerede. Samtidig er det behov for flere sterke kunnskapsmiljøer på dette området.

Utvalget foreslår at det etableres et nettsted, *kulturforsk.no*, som legges til sentret. Dette bør inneholde oversikt over ny forskning med relevans for utvikling av kulturpolitikk, fra de sentrale forskningsmiljøene i Norge og i andre land.

På kulturområdet vil fremtidige forskningsbehov være knyttet til tema som:

- Kulturinstitusjonenes endrede samfunnsrolle (omfatter museer, kunstinstitusjoner m.m. og tema som eierskap, organisering, ledelse, styring, formidling, publikumsutvikling, fremtidig forvaltning av institusjonene)
- Kunstnerpolitikken innretning og utfordringer
- Frivillighet og profesjonalisering i kunst/kulturlivet
- Kulturpolitikk og mangfoldsamfunnet
- Internasjonalisering
- Kulturbransjene og kulturpolitikken
- Kunst, kultur og digitalisering
- Skjønnsutøvelse og kvalitetsforståelser i kunst- og kulturfeltet
- Kulturpolitikken nyere historie
- Komparative kulturpolitikkstudier
- Kultur og næring
- Barn og kunst
- Demokrati og ytringsfrihet i kulturfeltet
- Finansiering; offentlig – privat

En minimumsramme for en satsing vil være 15 mill kroner til etablering og utvikling av et senter.

3. BAKGRUNN, FORUTSETNINGER, UTFORDRINGER

Formålet med dette kapitlet er å vise hvilke politiske forutsetninger som ligger til grunn for departementets FoU-ansvar, og avklare hva slags roller kultursektor- og kulturpolitisk forskning har. Hvorfor må Kulturdepartementet engasjere seg i forskning, og hvilke muligheter og begrensninger har forskning innen sektoren?

3.1 Sektoransvar og FoU strategi

Det er slått fast at forskningsinnsats er en forutsetning og et virkemiddel for å møte de globale utfordringene, for å videreutvikle velferdssamfunnet og for å legge grunnlaget for morgendagens verdiskapning.⁴ Departementenes sektoransvar omfatter:

- Et overordnet ansvar for forskning for sektoren
- Et ansvar for å ha oversikt over sektorens kunnskapsstatus og kunnskapsbehov
- Et ansvar for å bidra til finansiering av forskning for sektoren
- Et ansvar for internasjonalt forskningssamarbeid

Det overordnede ansvaret dreier seg både om å stille ressurser til disposisjon slik at det kan foregå kunnskapsutvikling på sektorrelevante problemstillinger og bidra til at det finnes kompetente forskningsmiljøer med bemanning og infrastruktur som sikrer god gjennomføring av forskningsoppgavene. Sektoransvaret kan videre deles i to:

- Ansvar for å utvikle et godt kunnskapsgrunnlag for beslutninger innenfor politikk og forvaltning. Dette kan dreie seg om alt fra kortvarige og begrensede utredninger til bredt anlagte forskningsprogrammer.
- Ansvar for forskning på vegne av sektoren. Dette kalles gjerne det brede sektoransvaret og dreier seg om støtte til forskningsaktiviteter og annen kompetanseoppbygging som bidrar til å fylle kunnskapsbehovet i sektoren.

Kulturdepartementet har således både et langsiktig ansvar for forskning for kultursektoren – det *brede* sektoransvaret – og et ansvar for forskning for å dekke departementets eget kunnskapsbehov for politikkutvikling og forvaltning – gjerne kalt det *smale* sektoransvaret.

Kulturdepartementets forskning grenser mot forskningsområder i andre departementer. Sektoransvaret innebærer derfor et nødvendig samarbeide med andre departementer for å utnytte tilgjengelige ressurser optimalt. Det er særlig viktig å samarbeide med Kunnskapsdepartementet, som har ansvar for grunnforskning og universitet og høyskoler. Samtidig er dialog med og innspill fra aktører og forskningsmiljøer viktig for å holde oversikten på de ulike områdene Kulturdepartementet har ansvar for.

3.2 Politiske veivalg, Kulturløftet I og II

Hovedoppgaven for Kulturdepartementet er å utforme virkemidler slik at politiske mål og endrete kulturpolitiske rammebetingelser kan håndteres på best mulig måte.

Gjennom en generell styrking av bevilgningene til kulturformål de siste årene er det gitt et løft til et bredt spekter av kultur- og frivilligformål. Med statsbudsjettet for 2012 har de samlede overføringene til kulturformål økt med om lag 3,7 milliarder kroner i perioden 2006-2012.⁵ I forslaget til statsbudsjett for 2007 heter det:

4 St.meld. nr. 30 (2008-2009) Klima for forskning Det kongelige kunnskapsdepartement

5 Pressemelding fra Kulturdepartementet 06.10.2011

Gjennom målrettede tiltak og en generell styrking av kunst-, kultur- og frivillighetsformål på statsbudsjettet, gjennomfører Regjeringen Kulturløftet.Målet er at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kulturformål innen 2014. ⁶

Det er lagt vekt på tiltak som bidrar til økt kvalitet på kulturfeltet. ⁷ Kunstfaglige vurderinger skal derfor legges til grunn for prioriteringene. Det skal jobbes for at alle som ønsker det, skal få tilgang til kunst- og kulturopplevelser og mulighet til selv å delta aktivt. Det løftes fram som en viktig kulturpolitisk oppgave å legge til rette for at alle kan oppleve et mangfold av kulturtilbud og kunstneriske uttrykk. Tilgangen skal ikke være avhengig av geografi eller sosiale skillelinjer. Det blir framhevet at satsing på kultur har hevet kulturens status som samfunns- og politikkområde og bidratt til å gjøre kunst og kultur tilgjengelig for stadig flere. Men fortsatt er det store forskjeller i kulturbruken. Det legges derfor vekt på tiltak som bidrar til å bygge ned barrierer for deltakelse. Målet er at utjevning av sosiale forskjeller vil gi et mer mangfoldig kulturliv og bidra til at flere får muligheten til å utvikle seg som kulturarbeidere og kunstnere.

Den overordnede målsettingen på medieområdet er å sikre ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati. Hovedmålet for mediepolitikken er å opprettholde et mediemangfold som kan sikre befolkningen tilgang til en mangfoldig og åpen samfunnsdebatt, nyheter og informasjon av høy redaksjonell standard og kulturuttrykk av høy kvalitet og stor bredde. En viktig forutsetning er produksjon av innhold som reflekterer norsk språk, kultur, identitet og norske samfunnsforhold. Mediene har et klart ansvar for selv å ivareta sin demokratiske funksjon. ⁸

Det overordnede mål med frivillighetspolitikken er å støtte aktivt opp under utviklingen av et levende sivilsamfunn. ⁹ Det er sentralt å opprettholde et mangfold av frivillige organisasjoner og sammenslutninger, og det er et mål å stimulere til økt deltakelse fra grupper som i dag faller utenfor organisasjonslivet.

Den fremste oppgaven i tros- og livssynspolitikken er å styrke og beskytte tros- og livssynsfriheten. Det er en målsetting å føre en aktiv og støttende tros- og livssynspolitikk og fremme tros- og livssynsmessig virksomhet, og bidra til å fremme dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene både lokalt og nasjonalt.

En hovedutfordring i den statlige idrettspolitikken er å stimulere til økt aktivitet, både innen bredde- og toppidrett. Det er et mål å legge til rette for at flest mulig kan drive idrett og fysisk aktivitet. Barn og ungdom er primære målgrupper. De statlige midlene skal først og fremst komme den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode samt stimulere til og legge til rette for utøvelse av egenorganisert fysisk aktivitet. Departementet er opptatt av økt inkludering og deltakelse, og tilgjengelighet til idrettsanlegg.

Det pekes på at satsing på kultur også har stor betydning for andre samfunns mål, som næringsutvikling, reiseliv, arbeidsplasser og stedsutvikling, integrering og inkludering, helse, læring og kreativitet. Norge skal være en ledende kulturnasjon som legger vekt på kultur i alle deler av samfunns livet.

Som ledd i å nå målene for kulturpolitikken er det fremmet i overkant av 20 stortingsmeldinger som trekker opp utfordringer og tiltak på de ulike feltene. Melding til Stortinget 10 (2011-2012) *Kultur, inkludering og deltaking* gir klare mål for nåværende regjeringens kulturpolitikk: ¹⁰

Ein inkluderande kultursektor er ein sektor der alle har like moglegheiter til deltaking og til å utvikle sine skapande ressursar, uavhengig av faktorar som sosioøkonomisk-, kulturell- eller religiøs bakgrunn eller funksjonsevne.

6 St.prp. nr. 1 (2006-2007) for budsjettåret 2007. Det kongelige kulturdepartement

7 Prop. 1 S (2011-2012) Proposisjon til Stortinget for budsjettåret 2012. Det kongelige kulturdepartement

8 Prop. 1 S (2011-2012) Proposisjon til Stortinget for budsjettåret 2012. Det kongelige kulturdepartement

9 St.meld. nr 39 (2006-2007) Frivillighet for alle. Det kongelige kultur- og kirke departement

10 Meld. St. 10 (2011-2012) Melding til Stortinget Kultur, inkludering og deltaking

3.3 Kulturutredningen 2014

Våren 2011 satte Kulturdepartementet ned et bredt sammensatt utvalg med mandat å vurdere kulturpolitiske mål og virkemidler i lys av samfunnsutviklingen. Mandatet trekker bl.a. fram digitaliserings- og mangfoldsutfordringene, samspillet mellom kulturpolitikk og andre politikkområder og forholdet mellom stat - fylke- kommune. Utvalget er bedt om å foreta prioriteringer og å jobbe i åpen dialog med aktørene i kulturfeltet og legge til rette for strukturert erfarings- og meningsutveksling på tvers av kunst- og kulturfaglige disipliner.

Dette utvalget påpeker et forsknings- og kunnskapsbehov for å beskrive status på kulturområdet. Også på det forvaltningsmessige er det vanskelig å få fram sikre tall og analyser. Utvalget har derfor satt i gang en del mindre utrednings- og konsulentarbeider. Eksempelvis er bevilgningene over statsbudsjettet fra 2005 gjennomgått for å vise realveksten på de ulike områdene og hvor mye av dette som har gått til å styrke faglig/kunstnerisk virksomhet, det gjøres en utredning som skal beskrive utviklingen i kommunale utgifter til kulturformål, publikumshall, årsverk m.m fra kulturinstitusjonene skal gjennomgås, museumsfeltet, scenekunsten og Den kulturelle skolesekken blir vurdert, fylkeskommunenes kulturpolitiske rolle blir analysert, m.m. På viktige saksområder finnes det lite forskning og få fagmiljøer å knytte til arbeidet, så her vil det komme fram et kunnskapshull i utredningen.

Dette utvalget påpeker at mer systematisk innsamling og tilgjengeliggjøring av kunnskap og forskning på kulturområdet som del av en ordinær virksomhet ville gjort arbeidet med utredningen betydelig enklere.

3.4 Forholdet mellom politikk, forvaltning, praksis og forskning

Forholdet mellom politikk, forvaltning, praksis og forskning er spenningsfylt. Politikkenes oppgave er å styre samfunnsutviklingen under krevende politiske, økonomiske, juridiske og faglige rammebetingelser. Mens det er politikerne og byråkratene som styrer de økonomiske og juridiske rammebetingelsene, er det de enkelte virksomheter som må foreta de daglige avveininger som må gjøres mellom kvalitet, kvantitet, bredde og økonomiske hensyn. Mens både politikere, byråkrater og praktikere ønsker rask og relevant kunnskap, krever forskning kompetanse, frihet og langsiktighet. Forskning skal ved hjelp av vitenskapelige metoder utvide grensene for hva vi vet, forstår og kan få til. Spenningen mellom politikernes ønske om å få relevant kunnskap så raskt som mulig og forskningens ønske om langsiktighet og vitenskapelig kvalitet, må håndteres med en grunnleggende respekt og forståelse for hverandres roller.

Utformingen av politiske tiltak for økt måloppnåelse og praksisfeltets arbeid for faktisk måloppnåelse må bygge på forskning, samtidig må politikere, byråkrater og det utøvende kulturfelt ha et kritisk forhold til forskning. Alle generaliseringer i erfaringsbasert vitenskap er foreløpige og usikre. Viktige politiske og faglige beslutninger må tas under usikkerhet. Det er viktig å ha et realistisk forhold både til forskningens *muligheter og begrensninger*. Forskning stiller først og fremst kunnskap til rådighet for myndigheter og det utøvende kulturliv slik at politiske, byråkratiske og faglige aktører kan treffe bedre beslutninger. Forskning kan ikke alltid gi entydige svar på kompliserte politiske og faglige avveininger. Noen konklusjoner er og blir politiske og skjønsmessige, uavhengig av hva forskningen viser. Det er et politisk spørsmål hvorvidt bevilgninger skal gå til kvalitetsforbedringer for Den norske Opera og Ballett i Oslo eller til nye kulturhus andre steder i landet, eller om museer bør ha lav pris på inngangsbillettene slik at alle kan ha tilgang på slike tilbud. Det er de ulike kulturvirksomhetene som må bestemme seg for hvordan de best kan balansere mellom de krav og forventninger som stilles fra ulike publikumsgrupper og myndighetsorganer slik at de ivaretar sine samfunnsoppdrag på en god måte. Det forskningen kan bidra med er at politiske, forvaltningsmessige og faglige beslutninger kan baseres på et kunnskapsgrunnlag og dermed kunne kvalifisere, ikke legitimere, politiske og faglige beslutninger.

Håndteres spenningene på en måte der verdibaserte uenigheter kan utspilles på en plattform av allment akseptert kunnskap, kan slike spenninger fremme økt kvalitet både for politikken, praksisfeltet og forskningen. Vi oppnår da kunnskapsbasert politikktutvikling, og ikke politikkbasert kunnskapsutvikling.

For å ha et kunnskapsgrunnlag for å treffe best mulig kulturpolitiske beslutninger trenger myndighetsorganer både statistikk i form av oppdaterte og pålitelige statusrapporter og evalueringer på de ulike saksområder, og en mer langsiktig uavhengig akademisk forskning. Jo bedre tilgang det er på grunnleggende kunnskap fremskaffet gjennom vitenskapelige metoder – teori og begrepsutvikling og hypotesetesting, jo lettere er det for beslutningstakere å stille de riktige spørsmål, og plassere løpende statistikk og tallanalyser og evalueringer inn i “riktig” ramme.

Tradisjonelt stilles det flere krav til vitenskapelig kunnskap, den må lære oss noe nytt på en eller annen måte. Den må være *valid*, dvs. resultatene må ha gyldighet utover den konkrete situasjon kunnskapen er kommet fra og den må være reflekativ, dvs. at forskerne må ha klarhet i muligheter og begrensninger ved de forskningsmetoder som er brukt. I dag synes situasjonen å være at forskning innen kultursektoren i mindre grad påvirker politikktutforming og praksis enn hva tilfellet er innen andre samfunnsområder, som for eksempel sosialpolitikk og arbeidslivs-/ arbeidsmarkedstiltak.

Utfordringen på området er både knyttet til kulturforskningens relevans og kvalitet og til de økonomiske rammer som stilles til rådighet for slik forskning. Gjennom å utvikle en mer bevisst FoU-strategi kan en sette både politikktutformere og praktikere bedre i stand til å bruke forskning og annen kunnskap i sitt arbeid. Den kritiske suksessfaktor for å få et godt samspill mellom politikk, forvaltning, praksis og forskning er at det etableres læringsarenaer og nettverk preget av refleksjon og evaluering mellom praktikere, politikktutformere og forskere. Jo større avstand fra politikktutformere og praktikere til forskere, jo mindre relevant blir forskningen.

På kulturfeltet skjer det nå store endringer, og god og relevant forskning kan bidra til at økt kunnskap om hvordan sentrale politiske, forvaltningsmessige og faglige utfordringer på kulturområdet bør håndteres ved at det fremskaffes kunnskap som gjør det lettere å treffe politiske og faglige beslutninger. Dette kan gjøres ved at forskningen klarlegger begreper og fremskaffer statistiske opplysninger. Vi trenger kunnskap som både er kritisk og analytisk. Det er bl.a. gjennom god tilgang på ulike typer kunnskap Kulturdepartementets ulike ledere og ansatte settes i stand til å gjennomføre de politiske mål regjering og Storting har vedtatt. Et viktig spørsmål for departementet er hvordan en har sikkerhet for at kunnskapen holder faglige, vitenskapelige mål. Erfaring fra mange samfunnsområder tyder på at en kritisk suksessfaktor er at kunnskapen er utviklet av eller i samarbeid med robuste fagmiljøer. Vi trenger faglige miljøer som både kan ivareta langsiktige og mer kortsiktige kunnskapsbehov. Det er viktig at forskningen forstår seg på kultursektorens særskilte logikker, men også evner å analysere sektoren i lys av de samfunnsmessige rammebetingelser kultursektoren arbeider innenfor. Ved å ha tilgang på kunnskaper om de faglige, sosiale teknologiske, økonomiske, politiske sider ved de mange prosesser som skjer mellom aktørene i kulturfeltet, kan det skapes en forskningsforståelse og gode læringsprosesser hos kultursektorens og kulturpolitikkenes ulike aktører. Som alle andre forskningsområder har kultursektor- og kulturpolitikkforskningen behov for langsiktighet og systematisk satsing. Det er ikke minst viktig med sikte på å styrke rekrutteringen av forskere til feltet og for å sikre nødvendig og relevant kompetanse.

Det stilles store krav både til de som bestiller forskning og de som leverer forskning. Ekte uavhengighet reflekteres i forskningens evne til å komme med kritisk analyse og rådgivning. Forskningsresultater må eksponeres for både faglig og offentlig debatt. Det blir stadig viktigere med toveis forskningskommunikasjon for å imøtekomme krav fra politikere og interessegrupper. Det stilles krav om utvikling av nye flermediale strategier for forskningskommunikasjon.

Skal forskningen være et hensiktsmessig virkemiddel som gir en kunnskapsbasert politikktutforming, må departementet være tydelige i å formulere forskningsspørsmål og det må være etablert tillitsfulle kvalitetssikrings-systemer. Tilliten skal ikke primært hvile på den enkelte forsker eller det enkelte forskningsresultat, men på vitenskapen som system. Vitenskapen som system har noen grunnleggende trekk – den skal være *anti-autoritær*, og en *selv-korrigerende* sosial prosess. Det er gjennom et system med et konglomerat av faglige vurderinger og bredere evalueringer og hvor den enkelte forsker må bruke mye tid på å vurdere andres arbeid og utsettes tilsvarende for andres vurderinger, det bygges opp solid og stabil kunnskap over tid. Enkelt personer kan selvsagt komme fram til innsikter på egen hånd. Men så lenge disse ikke blir utfordret og testet av et stort og åpent forskerkollektiv, har man ingen mulighet til å vite om disse innsiktene holder mål. Forskere kan være uenige, men gjennom et omfattende sett av kvalitetsvurderinger og evalueringer sikrer man at forskningen holder vitenskapelige mål.

3.5 Kultursektor- og kulturpolitikkforskning

Kulturdepartementet trenger mange former for kunnskap for å ivareta sitt forskningsansvar. Mange fagområder kan bidra med kunnskap som gjør det lettere for politikere, byråkrater og det utøvende og praktiske kulturliv å utføre sine samfunnsoppdrag på en god måte. Det er således ingen enkel oppgave å avgrense det fagområdet Kulturdepartementet har et sektoransvar for. Jo bredere en ser på kulturpolitikken, jo bredere blir forskningsfeltet. I en viss forstand kan nesten all forskning innenfor humaniora og samfunnskunnskap dreie seg om kultur. Tradisjonelt har det vært vanlig å knytte kulturpolitikkforskningen til disse to fagdisiplinene.

Vi vil utvide feltet noe idet vi vil at det skal omfatte forskning som analyserer rammebetingelser og innhold og kvalitet i kulturvern, kunst, media, idrett og frivillighet. Vi mener det spesielt er behov for forskning som belyser samspillet mellom rammene og vilkårene og innholdet og kvaliteten. Det er jo ved å ha best mulig opplysninger om hvordan kulturvirksomheter fungerer i spenningsforholdet mellom rollene som *politisk –økonomisk-administrativt styrte organisasjoner* og *innholds- og kvalitetsorienterte kunnskapsorienterte organisasjoner* det er mulig å utforme en kunnskapsbasert kulturpolitikk. Jo bedre opplysninger vi har om kulturprodusentene, publikum og det politiske system og samspillet mellom den samfunnsmessige utvikling, kultursektoren og beslutningstakerne, jo lettere er det å gjøre kulturpolitikken kunnskapsbasert. Sett innenfra er det de faglige aspekter som former selve utførelsen av teater, billedkunst, litteratur, musikk, frivillig virksomhet, media, idrett mv. som er i fokus, sammen med de interne kreative prosesser som bestemmer hvordan personell, bygninger og teknologi brukes. Sett utenfra er det de forvaltningsmessige, økonomiske, politiske og juridiske rammer som former virksomhetene og deres organisatoriske og innovative strukturer og kulturer, som er i fokus. Et viktig perspektiv kan være en tverrfaglig tilnærming. Ved siden av kunnskap om selve den produksjon, formidling og bruk av meningsbærende objekter og handlinger som utgjør feltets sentrum, kan en gjennom ulike kunnskapsmessige tilnærminger få kunnskap om hvordan økonomi, markeder og markedsreguleringer, politiske og idémessige strømninger, ledelsesmessige og organisatoriske og styringsmessige forhold påvirker kulturpolitikken sine ulike aktører.

Mens den allmenne kulturforskningen fra sitt utgangspunkt i kulturlivet vender seg mot et større mangfold av samfunnsområder, forutsetter kulturpolitikkforskning at forskningskompetanse fra et mangfold av fag gjøres tilgjengelig og rettes mot de særegne prosessene som finner sted i kulturfeltet. Kulturfeltets aktiviteter og virksomhet vil alltid måtte utformes i samspill og brytning både med andre deler av kulturfeltet og med samfunnet rundt. Å utvikle en forskningsbevissthet for kulturfeltet vil derfor også måtte innebære å knytte an til mer allmenne perspektiver på dagens samfunn og til en flerfaglig forskning der det brukes ulike tilnærminger både fra samfunnsvitenskap og humaniora. På idrettsområdet er det behov både for naturvitenskapelige, samfunnsvitenskapelige og humanistiske tilnærminger for å forstå de krefter som former forholdet mellom idrett, enkeltmennesker, idrettsorganisasjoner, og staten. Estetiske studier og kulturanalyse er relevante og viktige som utgangspunkter for kulturfeltrelatert forskning fordi de gir aktørene teoretisk, metodisk og empirisk baserte perspektiver på de verdier, kunnskaper og ytringer som ligger til grunn for kulturfeltets virksomheter. Men de er ikke tilstrekkelige som perspektiv for forskning på de spesialiserte prosessene og relasjonene som kulturfeltet, mediene og idretten representerer i forhold til utforming av politiske og forvaltningsmessige virkemidler.

4. KULTURDEPARTEMENTET OG FOU

Hvordan løser så Kulturdepartementet sitt sektoransvar for kunnskapsutvikling og forskning i dag? Og hvordan håndterer andre aktører kultursektor- og kulturpolitikkforskningen? Dette kapitlet gir en status av dagens aktivitet og utvalgets vurdering av denne.

4.1 Kulturforskningens aktører

Norge har en etablert infrastruktur for forskning og kunnskapsoppbygging i form av universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Forskningsinstituttene er en heterogen gruppe av FoU-utførende institusjoner som inkluderer både rendyrkede forskningsinstitutter, virksomheter som ikke har FoU som hovedmål, samt virksomheter der FoU utgjør en mindre del av virksomheten (eksempelvis arkiv, bibliotek, museer).

Blant disse miljøene utføres en del kulturforskning. Det meste av forskningen er den aktiviteten som er utviklet i tilknytning til utdanningstilbud ved høyskolene og universitetene, eksempelvis *kulturpolitikkforskningen* ved Høgskolen i Telemark, *medie- og kulturpolitikkforskningen* ved Universitetene i Oslo, Bergen og Trondheim, *kultur og kulturledelse og kultur næringsforskningen* ved Handelshøyskolen BI, Universitetet i Agder og Høgskolen i Lillehammer, *forskningen om idrett og samfunn* ved Norges idrettshøgskole, *bibliotekforskningen* ved Høgskolen i Oslo og Akershus, universitetene i Tromsø og Trondheim, *barne- og ungdomsforskningen* i Trondheim og *frivillighetsforskningen* ved Institutt for Samfunnsforskning og Rokkansenteret ved Universitetet i Bergen. Det foregår også en god del kulturrelevant forskning ved forskningsinstitutter som Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR), Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA), og ved Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

Det finnes i tillegg et spredt nettverk av enkeltforskere som mer eller mindre permanent driver med kulturpolitisk forskning. Disse er å finne ved universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter og i frilansposisjoner.

Siden midten av 90-tallet og fram til i dag er det særlig miljøene i Bø – ved Høgskolen i Telemark og ved Telemarksforskning-Bø – og omkring Kulturrådets FoU-seksjon som har pekt seg ut som sentrale i kulturpolitikkforskningen. Mye av den humanistiske forskningen vender sine forskningsinteresser mot kunsten selv og har hatt svake tradisjoner for å relatere seg til kulturpolitiske problemstillinger. I den senere tid har riktignok historiefaget, idéhistorie og litteraturvitenskap gått inn i spennende tverrfaglig forskning med samfunnsmessig perspektiv, men omfanget av slik forskning er fremdeles lite. Og samtidig har vi et kunstfelt som i økende grad etterspør forskningsbasert kunnskap om sitt område.

Mye av den eksisterende kultursektorforskningen er kvalitativ. Det mangler kvantitative studier, samtidig som det knytter seg utfordringer til å gjennomføre omfattende studier der hypoteser testes, da virksomhet på kulturfeltet er vanskelig å kvantifisere. Det opereres i den kulturpolitiske debatt mye med usammenlignbare tall, og det finnes lite internasjonalt sammenlignbart tallmateriale.

4.2 Norges forskningsråd og kulturforskningen

Innenfor forskningspolitikken er mye ansvar delegert til Norges forskningsråd (NFR), som har ansvar for så vel grunnleggende forskning som innovasjonsrettet forskning, og som skal betjene samtlige departementer og forskningsområder.

Forskningsrådet har tre roller: For det første er NFR myndighetenes sentrale forskningspolitiske aktør. NFR skal i denne rollen ha stor selvstendighet for å sikre riktig avstand mellom politikk og forskning, og gi faglig godt begrunnede råd. For det andre er NFR et viktig organ for å realisere regjeringens overordnede forskningspolitikk. For det tredje har NFR en møteplassfunksjon: Gjennom møteplasser, nettverk og åpne dialoger skal NFR bidra til at forskningssystemets ulike aktører involveres i utforming og gjennomføring av forskningspolitikken.

Ved å ivareta disse tre rollene på en god måte skal NFR tilføre forskningssystemet merverdi gjennom å realisere forskning som aktørene i forskningssystemet hver for seg ikke kan få fram. NFR skal fremme helhetlige strategiske grep slik at det blir et godt samspill mellom forskning, arbeidsliv og samfunn. Et forskningsråd med ansvar for forskning innen alle fagområder og spektret fra grunnforskning til innovasjon, kombinert med både finansierings- og rådgivningsansvaret, gir NFR en svært sentral rolle. NFR finansierer forskning og bidrar til økt innovasjon med et årlig budsjett i 2011 på over 6.9 milliarder kr. til forskningsformål.

De tre største virkemidlene for finansiering er store programmer, brukerstyrte innovasjonsprogrammer og handlingsrettede programmer. Fri prosjektstøtte er til sammenligning vesentlig mindre enn hvert av disse tre virkemidlene. Over tid er det disse virkemidlene, sammen med nye virkemidler som senterordninger og støtte til vitenskapelig utstyr, som har hatt sterkest vekst.¹¹

Forskningsrådet har støttet program innenfor Kulturdepartementets virkeområde siden 1980-tallet. Eksempelvis har rådet støttet kulturforskning sammenhengende gjennom egne programmer siden 1986. Disse kulturforskningsprogrammene har i hovedsak gått til generell kulturforskning, i liten grad til kulturpolitisk relevant forskning. Cathrine Holst har påpekt i en evaluering av programmet Kulturforskning (KULFO) at det er lite som tyder på at behovet for kulturpolitisk relevant forskning kan dekkes av NFRs generelle programmer. Erfaringen de senere årene er at det som ofte går under navnet kulturpolitikkforskning eller kultursektorforskning har falt utenfor kulturforskningsprogrammene nedslagsfelt.¹²

Programmene er derved av betydning for Kulturdepartementets brede sektoransvar, i mindre grad av betydning for departementets smale sektoransvar.

Det nye tiårige forskningsprogrammet SAMKUL som startet i 2011 vil bl.a. etterspørre forskning på mangfoldssamfunnet, mediens plass og funksjon i samfunnsutviklingen, offentlighet og offentlige rom, herunder våre fysiske omgivelser, kunstens rolle i samfunnsutviklingen o.a. Siktemålet med dette programmet er først og fremst å inkludere humanister i tverrfaglige studier og vise humanistisk forsknings relevans i møte med dagens samfunnsutfordringer, og vil være et viktig bidrag til langsiktig kulturforskning og generell kompetansebygging. Utgangspunktet er dermed at det er det kulturelle grunnlag som påvirker samfunnsutviklingen som skal granskes, ikke kulturelle fenomener i seg selv.

4.3 Kulturdepartementet og FoU

Det er vanskelig å gi eksakte tall på hvilke menneskelige og økonomiske ressurser totalt som legges inn til FoU i departementet, da de ulike avdelingene opererer på ulike måter og har ulike modeller og virkemidler for sine satsinger. Det vanligste er at midlene blir bevilget til forskningsmiljøene gjennom Norges forskningsråd, som direkte bevilgninger til institusjoner eller utlyste oppdrag direkte fra departementet selv.

Samtlige departementer hadde i 2010 bevilgninger til forskning.¹³ Omtrent halvparten, dvs. drøyt 11 milliarder kroner av de offentlige FoU-bevilgningene, kom fra Kunnskapsdepartementets budsjett. Helse- og omsorgsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet bevilget henholdsvis 2.8 milliarder kr. og 1.9 milliarder kr. til FoU. Seks departementer hadde bevilgninger på 0,5-1,0 milliarder kr. Blant disse ligger Kulturdepartementet.

11 NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem. Det kongelige kunnskapsdepartement

12 Cathrine Holst: Et blikk utenfra, Program for kulturforskning, Norges forskningsråd 2008

13 NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem. Det kongelige kunnskapsdepartement

Kunnskapsdepartementet bevilger også mest midler gjennom Forskningsrådet, fulgt av Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Samtlige departementer, unntatt Forsvarsdepartementet, bevilger midler gjennom Forskningsrådet.

Hvordan håndterer så Kulturdepartementet sitt sektoransvar på de ulike ansvarsområdene?

4.3.1 Idrett

Idrett er det området innenfor Kulturdepartementets ansvarsområde der det er satset mest på forskning og kunnskapsutvikling som grunnlag for politikikutvikling, nært knyttet til idrettens store samfunnsmessige betydning. Dette feltet trekkes derfor fram i denne rapporten som eksempel på hvordan FoU kan brukes som en strategisk ressurs for utvikling av kulturpolitikk.

Idrettsfaget fant sin akademiske form på 1960-tallet. Aktive strømmet til breddeidretten, og elektroniske massemedier stimulerte interessen og gjorde toppidrett til en mulig karrierevei.

I 1965 hadde Norges idrettsforbund (NIF) vel 400 000 medlemskap med en klar majoritet av unge menn. I 1985 hadde antallet NIF-medlemskap steget til over det tredobbelte og rundet 1,5 millioner. En stor del av veksten var barn og kvinner. I dag er NIF uten sammenlikning Norges største organisasjon og skiltes med langt over 2 millioner medlemskap.

Interessen for toppidrett skjøt fart med TV-mediet som brakte store begivenheter live ut til de tusen hjem. I dag er olympisk toppidrett en viktig identitetsmarkør og ett av de viktigste produkt på det internasjonale underholdningsmarkedet. Toppidrett har i tillegg blitt en karrierevei både for utøvere, støtteapparat og ledere.

I kraft av sitt omfang og sin popularitet er idretten et viktig politisk felt. Politikken utformes primært av to aktører: den partipolitisk uavhengige og ideelle organisasjonen NIF, og staten ved Kulturdepartementet.

Stat og idrett

Samspill og spenninger mellom stat og idrett er en del av norsk idretts historie tilbake til stiftelsen av landets første landsomfattende idrettsorganisasjon i 1861: Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbrug.

¹⁴ Idretten har i årenes løp blitt tillagt mange verdier og funksjoner. Idrettens departementale forankring indikerer utviklingen: Forsvarsdepartementet (1863-1912), Sosialdepartementet (1946-48), Kirke- og undervisningsdepartementet (1949-1982), og fra 1982 det til enhver tid ansvarlige departement for kultur.

I Stortingsmelding nr 14 (1999-2000), "Idrettslivet i endring", tydeliggjør staten sine idrettspolitiske mål. Visjonen er "idrett og fysisk aktivitet for alle". Flest mulig skal gis muligheten for å utøve idrett og fysisk aktivitet. Videre pekes det ut tre innsatsområder:

1. Staten vil støtte den frivillige, medlemsbaserte idretten økonomisk, slik at idrettsorganisasjonen kan opprettholde og utvikle et omfattende og godt aktivitetstilbud, primært på lokalnivå.
2. Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet. Anleggsmassen bør tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen. Den statlige idrettspolitikken skal bidra til at befolkningen har et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud, både i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten og gjennom muligheten for egenorganisert aktivitet.
3. Staten vil støtte norsk toppidrett økonomisk, slik at grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø sikres, og at toppidretten fortsatt kan framstå som en kulturell identitetsmarkør i det norske samfunn.

Det heter videre at barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år) er de viktigste målgruppene i den statlige idrettspolitikken.

Det er relativt stor enighet mellom stat og idrett når det gjelder de grunnleggende føringene i idrettspolitikken, men her er også spenninger, for eksempel knyttet til idrettens andel av spillemidlene og graden av øremerking av statlige tilskudd. En aktuell problemstilling er i hvilken grad NIF forfordes i ressursfordelingen i forhold til

ikke-organiserte tilbud. Blant annet peker Statens råd for fysisk aktivitet på behovet for urban infrastruktur som sykkelstier og gangstier og på bedre tilrettelegging for friluftsliv. Den kommersielle treningssenterbransjen ønsker også offentlig støtte, først og fremst som fratrekk av moms på trening. Idretten på sin side argumenterer for at denne virksomheten bør finansieres gjennom helse- og samferdselsbudsjettene og ikke via spillemidlene.

Hvordan utøver staten sin idrettspolitik i praksis? Og hvilken rolle spiller kunnskapsutvikling og forskning i denne sammenhengen?

Ressurser og arbeidsdeling

Det er primært tre ressurskilder til idrettsaktivitet: frivillig arbeid (beregnet til om lag 24000 årsverk per år), overskudd av offentlige spill som organiseres av Norsk Tipping (spillemidler) og andre tilskudd i regi av stat, fylke og kommune, og partnerskap og sponsoravtaler. Kulturdepartementet forvalter overskuddet av spillemidlene, som i 2010 utgjorde om lag 11,4 pst. av NIFs totale økonomi. Overskuddet går til flere formål. Andelen som gikk til kulturformål (rundt 1,3 milliarder kroner i 2011) fordeles av Storting (2/3) og regjering (1/3). Idrettens andel, i 2011 nær 1,6 milliarder kroner, fordeles i sin helhet av regjeringen.

Ressursene til idrett fordeles ved en tydelig arbeidsdeling. Departementet forvalter selv den delen av spillemidlene som finansierer nybygg og rehabilitering av idrettsanlegg. I 2011 var beløpet ca 680 millioner kroner. Prosjektene blir til gjennom et spleiselag med idrett, kommuner og fylkeskommuner. Departementet utformer politiske føringer og kriterier for tildeling, har det endelige ord og driver i så måte direkte idrettspolitik.

Departementet tildeler NIF den delen som skal gå til idrettsaktivitet, og NIF fordeler videre til sine underledd; kretser og særforbund. I 2011 fikk NIFs sentralledd 566 millioner til egen fordeling. Videre øremerker departementet deler av midlene, blant annet ved i 2011 å bevilge 156 millioner direkte til idrettslag og 12 millioner til anlegg for friluftsliv.

Toppidretten ved Olympiatoppen (som planlegger og gjennomfører norsk deltakelse i de olympiske leker) får også øremerkede midler. Beløpet i 2011 var på 104 millioner kroner.

Det er verdt å merke seg at hovedfordeling av spillemidler også handler om forskning og utviklingsarbeid. Totalt ble det i 2011 satt av 20,05 millioner kroner til formålet. Femten millioner går til idrettsforskning, det resterende til faglig utviklingsarbeid, spesielt med sikte på idrettsanlegg.

Idrettsforskning

Idretten er i endringsprosesser både når det gjelder deltakelse, aktivitets- og treningsformer, anleggsbruk og organisering.

Endringene fører til et betydelig kunnskapsbehov. Idrettsfaget ble akademisk på 1960-tallet med etablering av spesialinstitusjoner som Norges idrettshøgskole (NIH), og med idrettsfaglige institutter ved høyskoler og universiteter. I dag tilbyr mer enn 15 norske universiteter og høyskoler bachelorgrader eller høyere på idrettsrelevante tema. Kravet om forskningsbasert undervisning har ført til profesjonalisering av idrettsforskningen som er både av grunnleggende og mer anvendt art.

Grunnleggende idrettsforskning undersøker idrett i bredt format. "Idrett" forstås i utvidet betydning som bevegelseskultur: organisert idrett, kroppsøving, friluftsliv, dans og alle former for trenings- og mosjonsvirksomhet. Tilnærmingene er fler- og tverrfaglige. Naturvitenskapelige tilnærminger som fysiologi, medisin og biomekanikk leter etter mekanistiske forklaringer på sammenhenger mellom trening, prestasjon og helse. Psykologer og pedagoger er opptatt av læring og mestringsfølelse. Samfunnsvitere og humanister søker å forstå idretten som sosialt og kulturelt fenomen og som arena for meningsdannelse, identitet og verdier.

Den anvendte delen av forskningen tar utgangspunkt i problemstillinger fra praksisfeltet. Hva er effektiv taktikk i fotball? Hvilke innlæringsformer er de beste i teknikkutvikling? Hva er optimal talentutvelgelse og prestasjonsutvikling? Hvordan skape inkluderende ungdomsmiljøer? Hvilke sammenhenger finnes mellom type og mengde av trening og helseeffekt? Hvordan kan vi motivere lavaktive og inaktive for fysisk aktivitet?

Departementets forskningsbehov og forskningsstrategi

Kulturdepartementet har et sektoransvar for forskning på idrettsfeltet. Der universiteter og høyskoler driver utdanning og kunnskapsutvikling i fagets fulle bredde, er departementets behov først og fremst politikkrelevant forskning. Det grunnleggende spørsmålet er: Hvordan frambringe kunnskap som tjener til å realisere de idrettspolitiske mål på best mulig vis?

For å finne svar er det nødvendig med flere tilnærminger.

1. For det første har departementet behov for oppdaterte og pålitelige statusrapporter og statistikk. Hvor mange er aktive? Hvilke anlegg brukes når og av hvem? Hvem er de inaktive? Hvilke kjønns- og aldersforskjeller finnes? Hva er forholdet mellom aktivitet og sosio-økonomisk status? Hvem faller utenfor?
2. For det andre har departementet behov for analyser av tallmaterialet. Hvorfor er aktivitetsmønstrene som de er? Og dersom de strider mot offentlig idrettspolitikk: Hva kan gjøres for å skape endring? Hvordan forhindre frafallet i ungdomsidretten? Hvordan aktivisere de inaktive? Hvordan integrere marginaliserte grupper? Hvordan sikre at eliteidrett drives på faglig og etisk sikker grunn og fører til konstruktiv identitetsdannelse?
3. For det tredje har departementet behov for basiskompetanse fra grunnleggende forskning. Uten teoretisk innsikt og gode hypoteser om sammenhenger, er det vanskelig å stille riktige spørsmål som gir god statistikk. Og uten basiskompetanse vil forklaring og forståelse av resultater bli mangelfull.

Hvordan fordeler departementet sin forskningsinnsats når det gjelder idrettsfeltet på de tre tilnærmingene?

Et første forskningsprogram for idrettsforskning ble etablert i 1987 og gikk over 10 år. Kvalitetssikring og tildeling ble foretatt av et programstyre i Norges Allmennvitenskapelige Forskningsråd (NAVF). Idrettsforskning i Norge anno 1987 var relativt ung og med liten internasjonal portefølje. Programmets primære siktemål var å styrke forskningen i sin helhet (tilnærming 3). Mandatet var åpent, og det ble finansiert både naturvitenskapelig, samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning.

Ettersom idrettsforskningen skjøt fart og Norges idrettshøgskole (NIH) utviklet sitt eget doktorgradsprogram, spesifiserte departementet sitt forskningsbehov (tilnærming 2). Grunnleggende forskning ble vurdert å være ansvaret til universiteter og høyskoler. Departementet tok ansvar for forskning med relevans for politikkutforming og initierte et nytt forskningsprogram i 1997 i regi av Norges forskningsråd kalt "Idrett, samfunn og frivillig organisering". Strategien var å frambringe relevant kunnskap og samtidig investere i fagpersoner som kunne ivareta politikkrelevante tema over tid både i forskning og utdanning. Målet var å bygge opp såkalte kjerne-miljøer. Programmet ble tilgodesett med mellom 7 og 8 millioner kroner per år.

Ved utløp av programmet i 2007 endret departementet forskningsstrategi igjen. I stedet for å gå veien om Norges forskningsråd, ble det nå valgt en direkte finansiering av kjernemiljøer. Behovet ble definert innenfor tre områder: trenings- og prestasjonsutvikling innenfor både bredde- og toppidrett, idrettsskader, og anlegg og idrettsteknologi. Idrettsskader og trening og prestasjonsutvikling ble lagt til to forskningssentra ved NIH i Oslo, idrettsteknologi ble forankret ved NTNU i Trondheim.

Satsingene har gitt resultater. Idrettsskadesenteret har i tillegg til basisfinansiering fra departementet og NIH lykkes i å tiltrekke seg omfattende eksterne forskningsmidler og er i dag et av verdens ledende miljø i sitt slag. Forskning på idrettsteknologi ved NTNU framstår som relevant både for topp- og breddeidrett. Forskning på trening og prestasjonsutvikling er det yngste av sentrene, og er nå inne i en reorientering som skal gi tydeligere fokus.

En kartlegging blant Idrettsavdelingens ansatte viser at FoU-bruken varierer i tråd med den enkelte medarbeiders arbeidsoppgaver og bakgrunn. Avdelingens overordnede behov gjennomgås jevnlig, og forskning innhentes ved behov. Dette gjelder både overordnet forskning på feltet og mer spesifikk forskning / statistikk / grunnlagsdata til anvendelse i den enkeltes saksbehandling. En gjengs oppfatning blant de ansatte synes å være at FoU er tilgjengelig og at det er en relativt lav terskel for å innhente ny FoU om et behov avdekkes.

4.3.2 Sivilsamfunn og frivillig sektor

Å styrke kunnskap og forskning om frivillig sektor er en av departementets hovedstrategier i frivillighetspolitikken. Hvordan kan disse politiske målene realiseres? Og hvilke tilnærminger har departementet for å løse sine behov på denne sektoren?

Forskningsprogrammet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor" er et sentralt virkemiddel for å realisere målene.¹⁵(jfr. St.meld. nr. 39 (2006-2007) Frivillighet for alle.)

Programmet har som ambisjon å øke og utvikle kunnskapen om sektorens betydning og rolle i samfunnet, bidra til å videreutvikle en helhetlig frivillighetspolitikk og styrke frivillig sektor gjennom økt forskningsbasert kunnskap. Programmet har tre hovedforskningsområder; forskning på organisasjoner i endring, på deltakelse og på finansieringsformer og rammevilkår for frivillig sektor.

Programmet ble utlyst som en offentlig anskaffelse i 2008 og etablert samme år som et treårig program med opsjon på ytterligere to år.

Flere departement sluttet seg til programmet; BLD, KD og daværende AID. Programmet er et samarbeidsprosjekt mellom Institutt for Samfunnsforskning i Oslo, som har forsket på frivillig sektor siden slutten av 1980-årene, og UNI Rokkansenteret i Bergen.

De økonomiske rammene for programmet har variert fra 6 mill. kroner til nærmere 9 mill. kroner. Økningene er blant annet et resultat av at flere departementer er medvirkende i tillegg til generelle økninger fra KUD.

I perioden 2008-2011 har sentret igangsatt 23 prosjekter, publisert 15 rapporter og 16 vitenskapelige publikasjoner, og har i tillegg en bred formidlingsaktivitet i form av aktivitet på nettet, årlige brukerkonferanser, er aktive i samfunnsdebatten i form av kronikker, artikler med mer samt bidrag i ulike seminarer og konferanser.

Departementets vurdering av forskningsprogrammet er at det så langt har gitt økt og hensiktsmessig kunnskap om en sammensatt og mangfoldig sektor for politikk, forvaltning, frivillig sektor og samfunn.

Videre har Statistisk sentralbyrå på oppdrag av departementet laget et satellittregnskap for frivillig sektor. Regnskapet følger FNs anbefalte mal og gjør det mulig å sammenligne frivilligheten i Norge med andre land. Satellittregnskapet, som er et tillegg til det ordinære nasjonalregnskapet, inneholder informasjon om ideell og frivillig sektors bidrag til nasjonalregnskapet, den økonomiske aktiviteten i sektoren og verdiberegninger av frivillig arbeid.

Regjeringen nedsatte et Utvalg for tros- og livssynspolitikken i juni 2010. Utvalget har bestilt utredningen "Trossamfunn, innvandring og integrasjon. En kunnskapsoversikt" under forskningsprogrammet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor". Prosjektet består i innsamling av relevant, foreliggende nasjonal, nordisk og internasjonal forskning som belyser deltakelse i trossamfunn i lys av de senere års innvandring. Det blir lagt særlig vekt på tilskuddsordningers påvirkning på organiseringen, og på hvorvidt de organiserte trossamfunn følger etniske grenser eller går på tvers av slike.

15 St.meld. nr. 39 (2006-2007) Frivillighet for alle. Det kongelige kultur- og kirkedepartement

FoU-bruken i avdelingen varierer i tråd med den enkelte medarbeiders arbeidsoppgaver og bakgrunn, og tilgjengelig forskning og statistikk. Forskningsprogrammet på sivilsamfunn og frivillig sektor har bidratt til en betydelig økning i bruk av forskning. Anvendelsesområder for forskningsresultater er statusbeskrivelse av frivillig sektor i statsbudsjettet, fakta og funn på feltet i taleutkast til politisk ledelse, som grunnlagsmateriale i dialog og møter med Frivillighet Norge, sektordepartement, konferanser og seminarer med mer.

Avdelingen sier at det fortsatt er behov for forskning på frivillig sektor for å følge utviklingen og fange opp endringer over tid. I tillegg bidrar ofte ny kunnskap til at nye problemstillinger blir aktuelle. Det er videre behov for å videreutvikle statistikk på frivillighetsfeltet. Øvrige kunnskapsbehov er knyttet til å få mer kunnskap om sammenhenger og effekt av kultur og frivillighet i et helse- og livskvalitetsperspektiv og betydningen av kultur for et inkluderende arbeidsliv.

4.3.3 Medier

Mediefeltet er i dag inne i en kraftig omstilling, der digitale medier utfordrer den etablerte lovgivningen så vel som eierskapsstrukturen. Den statlige mediepolitikken må løpende ta stilling til en rekke utfordringer framover. Hvilke forskningsmessige tilnærminger bruker Kulturdepartementet for å få svar på de utfordringene som ligger i utviklingen av en relevant mediepolitikk?

Medieforskninga sprang ut fra den amerikanske, empirisk baserte sosiologien og feltet massekommunikasjon. I Norge våknet interessen i løpet av 50-tallet. Parallelt med forskningsinteressen hadde behovet for en mer teoretisk journalistutdanning blitt tydeligere. Institutt for presseforskning ble etablert i 1958, og utover 60-tallet fikk faget en klarere karakter av akademisk fag. I 1968 satte Kringkastingrådet ned et utvalg for å se på behovet for radio- og fjernsynsforskning, som ble fulgt opp med NAVF med opprettelsen av sekretariatet for medieforskning i 1972. Da NAVF-støtten falt bort, ble feltet videreført i Senter for medieforskning.

Faget ble slik etablert med et praksisorientert utgangspunkt, og har utviklet sine akademiske tradisjoner med dette i bunnen. På siste halvdel av åttitallet ble det etablert institutter i medievitenskap ved Universitetene i Bergen og Oslo.

Det eksisterer i dag flere sterke forskningsmiljø knyttet til ulike institusjoner. Faget er tverrfaglig i sin karakter, og fra sitt utspring i sosiologi og samfunnsvitenskap favner det i dag også både økonomi og kunst så vel som nye medier. Faget har stor studenttilstrømning, og deler av medieforskningen blir allerede i dag anvendt i politikkutformingen.

Staten og mediefeltet

Mediefeltet har tradisjonelt hatt et sterkt innslag av privatfinansiert, kommersiell virksomhet, men staten tok tidlig en regulerende rolle. Mens trykte media forble private, ble radioen allerede i 1930 monopolisert gjennom NRK som allmennkringkaster, en tilstand som varte i nesten 50 år. Fra tidlig på 80-tallet til i dag har imidlertid de private aktørene fått økende oppslutning. NRK er beholdt som allmennkringkasting, den samme oppgaven har private TV2 gjennom konsesjonsordningen. NRK konkurrerer med private aktører både på radio- og TV-markedet, men er fremdeles finansiert gjennom lisens mot privates reklamefinansiering.

Også film og kino oppstod i utgangspunktet som private initiativ, men da den første norske spillefilmen kom i 1911, tok det bare to år før kinoene ble gjort kommunale gjennom Kinoloven. Inntektene gikk tilbake til kommune-kassen, og fra 1932 ble deler av overskuddet ført inn i Norsk Film AS, et produksjonsselskap som eksisterte fram til 2001. Per i dag er fremdeles storparten av norske kinoer kommunalt eid, men etter nedleggelsen av Norsk Film AS er all produksjon privatisert.

Statens rolle er per i dag tredelt; den er fremdeles eier av NRK, den er tilskuddsgiver gjennom bl.a. pressestøtte og filmstøtte, og den er premissgiver gjennom medielovgivningen og lisensiering. Med det legger den både begrensninger og forpliktelser.

Medielovgivningen er forankret i grunnloven gjennom ytringsfriheten, og staten har tatt på seg oppgaven å utvikle og sikre den offentlige samtalen. I St.prp.nr. 1 (2000 – 2001) er mediepolitikken gitt målene å

- Sikre ytringsfriheten som en forutsetning for et levende folkestyre.
- Sikre kulturelt mangfold og norskspråklig medietilbud.
- Beskytte barn og unge mot skadelig medieinnhold.

Innenfor dette rammeverket har det blitt gitt stor plass for private aktører, som driver etter forretningsmessige prinsipper. I motsetning til andre deler av kulturfeltet har man sett at aktørene selv har lagt vekt på og bidratt til finansiering på feltet forskning og utvikling.

Mediepolitikken er i dag inne i en kraftig omstilling, der digitale medier utfordrer den etablerte lovgivningen så vel som eierskapsstrukturen. Med digital formidling blandes medieuttrykkene i økende grad. Skillet mellom det trykte ord og kringkasting blir utflytende, ved at tekst, lyd og levende bilder anvendes på nye måter. Samtidig øker brukermedvirkningen, både gjennom interaktivitet og sosiale media, og gjennom sterkere brukertilpasning. Eksempelvis kan man se på dekningen av rettssaken etter 22. juli. *Dagbladet.no* har der gitt den enkelte bruker mulighet til å slå av stoffet, slik at det ikke vises i nettavisen. Samtidig dekker *vg.no* saken med levende bilder der leseren kan velge om han eller hun vil se og høre kommentarer, analyser, lese newsfeed osv. *NRK.no* dekker saken på samme måte, og man kan velge om man der vil følge fjernsynssending, radio eller tekst. På samme plattform, selv med samme nyhetsformidler, kan leseren selv velge hva som skal tas inn, om man ønsker å delta gjennom spørsmål og diskusjoner osv.

Med en slik bakgrunn har skillet i reguleringer kommet under press. Spørsmål om pressestøtte, lisens, ytringsfrihet og ansvar for ytringers lovlighet er bare noen eksempler.

Også innen det audiovisuelle feltet blir kategoriene endret. Transmediale produksjoner, som kan involvere både dokumentar, fiksjonsfilm, spill og sosiale medier utfordrer både etiske og juridiske rammer. For eksempel vil det ikke alltid være mulig å fastslå hva som er det "opprinnelige" produktet, og den lineære oppfatningen av et audiovisuelt uttrykk blir utfordret av at produktet endrer seg gjennom aktiv deltakelse fra mottakerne. Dermed blir også forståelsen av eierskap og opphavsrett utfordret. Finansieringsformer som mikrofinansiering gir mange "små" eiere på den ene siden. På den andre siden ser vi at sterke mediekonsern går inn på nye plattformer og forsøker å monopolisere deler av dem. I flere land har det også blitt innført begrensninger i de statlige public service-kanalenes muligheter til å utvikle netjtjenester, fordi disse blir statlig finansierte konkurrenter til private aktører.¹⁶

Dette peker bare på noen av de utfordringer den statlige mediepolitikken løpende må ta stilling til framover, og som samtidig gir utfordringer for forskningsmiljøene.

Forskningsfeltet i dag

Statistikk og oversikter på medieområdet er relativt omfattende utviklet, gjort enkelt tilgjengelig gjennom oversiktssida medienorge.uib.no. Medienorge er en informasjonssentral for fakta om norske medier, opprettet og finansiert av Kulturdepartementet. Medienorge holder til ved og er faglig tilknyttet Institutt for informasjons- og medievitenskap ved Universitetet i Bergen. I tillegg til norsk statistikk finnes også lenker og oversikt over internasjonale ressurser. Videre har departementet også mulighet til å be om utvidet statistikkmateriale gjennom underliggende virksomheter, som NRK, Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Behovet for grunnlagsdata bør altså være tilstrekkelig dekket til å gi et godt kunnskapsgrunnlag.

Også anvendt forskning på feltet er godt dekket. Rådet for anvendt medieforskning (RAM) er et rådgivende organ for Medietilsynet, og finansierer bruksrettet forskning på tvers av mediene, med særlig vekt på redaksjonelle, økonomiske og tekniske forhold. RAM gir også stipend til mastergradsstudenter på disse områdene.

16 Jfr. Medieeierskapsutredningen 2012

Den praksisorienterte forskningen er likevel i liten grad egnet til å kunne dekke et kulturpolitisk virkefelt, og med de avgrensede økonomiske ressursene RAM har, er avgrensingen både nødvendig og fornuftig. Med en mediehverdag i stadig endring bør eventuelle økninger trolig brukes til å videreutvikle den praksisorienterte forskningen til nye felt, uten å endre innretning.

Grunnforskningen dekkes ved flere universitet og høyskoler. Hele fem universitet tilbyr undervisning innen medievitenskap/mediefag, mens seks høyskoler har mer praksisorienterte undervisningstilbud. Høyskolene har også i stor grad tatt opp i seg praksisorientert forskning, med nær tilknytning til pressemiljø. Universitetsstudiene har tilknytning dels til HF, dels til samfunnsvitenskapelige fakultet, og det foregår også medieorientert forskning med annen fagtilknytning ved universitetene.

De fleste av disse miljøene har imidlertid hatt begrenset kapasitet til å ta på seg oppdragsforskning knyttet til politikkutforming og evalueringer. En del av grunnen er at miljøene er små og med tilsvarende ressurser til å utforme anbud til kortsiktige oppdrag, som evalueringsoppdragene gjerne er. I tillegg har det vært få prosjekt av mer langsiktig karakter som kan gi grunnlag for å knytte til seg stipendiater og masterstudenter knyttet til oppdrag.

Det er per i dag ingen program i regi av forskningsrådet som er direkte rettet mot mediefeltet, heller ikke har Kulturdepartementet øremerket midler til dette. SAMKUL vil være relevant å søke for disse miljøene. SAMKUL er imidlertid et svært generelt program, og blant de handlingsrettete programmene er det ingen som dekker dette feltet.

Kulturdepartementets finansiering og bruk av FoU

Kulturdepartementet gjennom Medieavdelingen finansierer en rekke FoU-aktiviteter, hvorav de viktigste er:

- *Anvendt medieforskning*: Kulturdepartementet finansierer medieforskning gjennom RAM. Støtten fordeles av Medietilsynet til forskere, journalister, studenter og andre med tilknytning til mediene iht. overordnede mål og prioriteringer fra departementet. Siden 2001 har rammen vært uforandret på om lag 2,9 mill. kroner årlig. I statsbudsjettet for 2012 heter det at denne posten skal opp til vurdering (jf. Kap. 335 post 73).
- *Norsk mediestatistikk*: Kulturdepartementet etablerte i 1994 Medienorge.no for å gjøre norsk mediestatistikk tilgjengelig via en sentral kilde, og for å dokumentere norsk medieutvikling gjennom systematisk innsamling av mediedata. Kulturdepartementet er også med å finansiere kulturstatistikk via SSB.
- *Europeisk mediestatistikk*: Kulturdepartementet gir støtte til Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet, som ligger under Europarådet. Observatoriet lager statistikk over europeiske audiovisuelle produksjoner.
- *Etterutdanning*: Kulturdepartementet finansierer tilskudd til etterutdanning i mediebransjen. Støtten fordeles av Medietilsynet, og går i dag til Institutt for Journalistikk (IJ), Medie-bedriftenes Landsforbund (MBL) og Landslaget for Lokalaviser (LLA). I statsbudsjettet for 2012 heter det at denne posten skal opp til vurdering (jf. Kap. 335 post 73).

Departementet har tidligere også støttet større forskningsprogram gjennom Norges forskningsråd, slik som KIM-programmet (Kommunikasjon, IKT, medier) i perioden 2003-2007.

FoU-materiale brukes nokså variert i medieavdelingen, blant annet avhengig av de ansattes arbeidsoppgaver og bakgrunn. En hovedtendens ser ut til å være at statistikk brukes i stort omfang, spesielt i forbindelse med arbeid med budsjett og stortingsmeldinger, mens forskning ikke brukes like systematisk. Medie-området er godt dekket av statistikk og det er svært få som sier de føler de mangler noe i sitt daglige arbeid. Medieavdelingen har dialog med miljøer både ved UiO, UiB og Norges handelshøyskole. Av *statistikk* nevnes mediebruksundersøkelser fra SSB, TNS Gallup, Medienorge.no og Det audiovisuelle observatoriet. Av *forskning* nevnes Nordicom, NRK Forskningen, samt diverse EU-publikasjoner. Av *andre kilder* nevnes politiske dokumenter (stortingsmeldinger), lovforarbeider (proposisjoner, innstillinger, NOU'er), juridisk litteratur, forskrifter, forvaltningspraksis, rettspraksis, EU-rettsaker, lovdata, EURLEX, EØS-notatbasen, europolov.no, offentlige dokumenter fra andre nordiske land, dokumenter fra OFCOM, nettsider, årsrapporter.

4.3.4 Kultur

I denne delen behandles de områdene i kulturpolitikken som i statsbudsjettet omtales som *Kulturformål*. Kategorien *Kulturformål* omfatter områdene "billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design, kunstnerformål, musikk-scenekunstformål, språk, litteratur og bibliotekformål, museums og andre kulturvernformål, arkivformål, kulturbygg og allmene kulturformål".¹⁷

Kunst- og Kulturvernavdelingens FoU-aktiviteter

Det er to ulike avdelinger som har FoU ansvar for Kulturområdet; Kunstavdelingen og Kulturvernavdelingen. Kunstavdelingen har ansvar for utvikling av den nasjonale politikken innenfor kunstfeltet, herunder musikk, scenekunst, kunstnerpolitikk, billedkunst, arkitektur, offentlig rom og design. Avdelingen forvalter tildelinger og tilskudd til statlige og ikke-statlige organer og institusjoner, samt lover og regelverk innenfor kunstfeltet. Videre arbeider kunstavdelingen med spørsmål knyttet til kulturelt mangfold og kultur i et livslangt perspektiv, herunder den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken.

Kulturvernavdelingen arbeider med saksfeltene språk, arkiv, bibliotek, museum og andre immaterielle kulturvern-saker, kulturbygg, samiske kulturformål og internasjonale saker på kulturområdet. Avdelingen forvalter tildelinger og tilskudd til statlige og ikke statlige organer og institusjoner, samt lover og regelverk innenfor ovennevnte områder.

Kulturvernavdelingen samordner departementets forskningspolitiske sektoransvar, og leder den interne FoU-gruppen. Lederen av den interne FoU-gruppen er også observatør i Norsk kulturråds FoU-utvalg.

Finansiering av FoU-aktiviteter

Sammen finansierer de to avdelingene FoU-arbeidet på litt ulike måter. En del av departementets FoU-aktiviteter ivaretas gjennom rammetilskudd til Norsk kulturråd og andre institusjoner som Nasjonalbiblioteket, museene og Arkivverket.

Det bevilges også midler til utredninger, kunnskapsoppsummeringer og forskning, som følgeforskningsprosjektet om Mangfoldsåret 2008. Bestilleransvar for SSBs årlige *Kulturstatistikk* og SSBs fireårige *Kulturbarometer, inkludert separat undersøkelse av innvandrergruppers kulturbruk* ligger her. Avdelingen har ansvar for Kulturutredningen 2014 (Enger-utvalget) og departementets eksterne FoU-utvalg.

Denne delen av departementet bevilger også midler til KULVER-programmet i Norges forskningsråd (Kulturell verdsetting, 2008-12). Programmets mål er å styrke langsiktig, grunnleggende kulturforskning som kan bidra til kunnskap om hvordan kulturelle fenomener tilskrives verdi og hvordan kulturell verdi endres, forskyves, overføres og tilegnes. KULVER mottar årlig ca. 4,3 mill. kroner over KUDs budsjett.

Bruk av FoU

Departementets interne kartlegging viser at FoU-materiale brukes i varierende grad blant Kunstavdelingens ansatte, og bestemmes som regel av den enkelte medarbeiders arbeidsoppgaver. Særlig ved utarbeidelse av større dokumenter, så som stortingsmeldinger, innhenter avdelingen bl.a. overordnet forskning på feltet og mer spesifikk forskning / statistikk / grunnlagsdata.

Generelt opplever ansatte i Kunstavdelingens seksjoner for musikk, scenekunst og visuell kunst at FoU-materiale på spesielle områder mangler eller er i ferd med å bli foreldet. Tilgang til statistikkmateriale oppleves som begrenset, særlig innenfor det visuelle kunstfeltet. Det finnes bl.a. ingen statistikk om kunst i offentlig rom i SSBs oversikter og aktiviteten innenfor kunstmuseer er enda mindre synlige etter museumsreformen og konsolideringene.

¹⁷ Prop. 1 S (2011-2012) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2012. Det kongelige kulturdepartement.

Kulturrådets FoU-arbeid

Norsk kulturråd spiller en sentral rolle i norsk kulturpolitikk og i norsk kulturpolitikkforskning. Kulturrådet har gjennom hele sin historie holdt en aktiv kunnskapspolitisk profil. Utredninger og evalueringer har vært sentrale redskap i Kulturrådets arbeid som forvaltnings- og utviklingsorgan og som rådgivende instans overfor myndighetene og andre aktører i kulturlivet. Da Kulturrådets utredningsseksjon ble etablert i 1994, var ambisjonen å styrke dette kunnskapsfaglige arbeidet. Siktemålet var i likhet med søsterorganisasjonene i bl.a. Storbritannia, Sverige og Finland, å gjøre kunnskap til en del av de strategiske ressurser som rådet kunne bidra med overfor kunst- og kulturlivet.

Planene om å etablere en egen utredningsenhet i Kulturrådet (nå FoU-seksjon) ble gjort kjent for første gang på en konferanse om kulturpolitikk og forskning høsten 1994. Konferansen ble arrangert av Norges forskningsråd og hadde som formål å bidra til en opptrapping av oppmerksomheten og innsatsen rundt produksjon og formidling av kulturpolitisk relevant forskning i Norge. Til grunn for konferansen lå en utredning bestilt av Forskningsrådet. Den foreslo en rekke tiltak for å sikre en sterkere satsing på forskning i og om kultursektoren.¹⁸ Kulturrådets utredningsenhet ble etablert i 1994 i kjølvannet av dette utredningsarbeidet.

Kulturrådets FoU-arbeid er knyttet opp mot Kulturrådets særlige kunnskapsposisjon. Arbeidet her kjennetegnes av bred kunnskap om kunstlivet og kulturforvaltningen, kombinert med god kontakt mot forskningsfaglige miljøer og akademiske arbeidsmåter. Det har vært strategisk riktig å etablere et forskningsmiljø som både kan bidra til å systematisere etterspørselen, og skaffe til veie den kompetansen som var nødvendig for å sikre kvalitet og relevans i kunnskapsproduksjonen om kulturfeltet. Med etableringen av en utredningsseksjon skjedde det derfor en styrking av Kulturrådets kunnskapsinnsats. Det ble lagt større vekt på å bruke kulturforskere til evalueringer og utredninger. Dette ga Kulturrådets forskningsarbeid en mer reflekterende og problematiserende karakter enn tidligere.

Gjennom utstrakt oppdragsvirksomhet overfor eksterne kunnskapsmiljøer har Kulturrådets seksjon for FoU-seksjon opparbeidet stor bestillerkompetanse. Denne bestillerkompetansen må ses i sammenheng med virksomhetens erfaring med også å håndtere egne forskningsoppdrag. Kulturrådet har også et eget fagutvalg for FoU-saker. Utvalget har en akademisk kompetanseprofil. FoU-utvalget brukes til å kvalitetssikre Kulturrådets FoU-prosjekter både i initieringsfasen og i resultatfasen. Norges forskningsråd og Kulturdepartementet sitter som observatører i utvalget

Kulturrådets oppgaver og roller på kulturforskningsfeltet kan i hovedsak beskrives med følgende stikkord:

- **Bestiller:** Utforme og bestille evaluerings- og forskningsprosjekter
- **Formidler og mellomledd:** Formidle kunnskap og kompetanse mellom kulturfaglige forsknings miljøer på den ene siden og forvaltningen og praksisfeltet på den andre.
- **Pådriver:** Jobbe på bred basis for å styrke kunnskaps situasjonen på kultursektoren.

For å sikre høy kvalitet og bredde på Kulturrådets FoU-virksomhet og for sikre nødvendig avstand mellom Kulturrådets interesser og forskningen, gjennomføres de fleste av Kulturrådets forskningsoppdrag av eksterne forskningsmiljøer. FoU-oppdragene tildeles forskningsmiljøene gjennom anbudsprosesser.

Evalueringer og forskningsresultater gjøres tilgjengelig for offentligheten gjennom egne skriftserier. En rekke av utgivelsene er på pensum i Universitets- og høyskolesystemet og bidrar på den måten til den mer generelle kunnskapsdannelsen på kulturområdet. Også seminarer, konferanser og løpende dialog med eksterne miljøer er en del av Kulturrådets forskningsformidling. På den måten bidrar Kulturrådets FoU-innsats til å styrke kunnskapsgrunnlaget både for kulturpolitikken og en bredere offentlighet.

Gjennom de senere år har Kulturrådet initiert viktige prosjekter som *Forskning om museer og arkiv 2010-2011* som skal videreutvikle forskningsinnsatsen ved museer og arkiv. Prosjektet er et samarbeid mellom Kulturrådet og tidligere ABM-utvikling som startet opp i 2006.

Forskningsprosjektet Kunstnere med innvandrerbakgrunn har bidratt til økt kunnskap om disse kunstneres arbeidsbetingelser og – muligheter. Dette prosjektet hadde til hensikt å følge opp Telemarksforsknings undersøkelse om kunstneres aktivitet, arbeids- og inntektsforhold som ble gjennomført på oppdrag av Kulturdepartementet i 2008. Prosjektet Scenekunstens nye veier fokuserer på utviklingen i det frie scenekunstheltet på 2000- tallet for å få en oppdatert innsikt i hvilke tendenser og problemstillinger som gjør seg gjeldende.

Et interessant prosjekt Kulturrådet har for øyeblikket retter oppmerksomheten mot *maktrelasjoner i kunstlivet*. Forskningsprosjektet skal belyse hvordan sosiale, politiske, økonomiske og kunstneriske prosesser virker i samspill. Det er et mål at prosjektet skal gjennomføres i et utvekslingsforhold mellom samfunnsfagene tradisjoner for maktanalyser og humaniorafagene tradisjoner for estetiske analyser. Siden Norsk kulturråd selv er en maktfaktor i kunst- og kulturliv, og for å sikre bred legitimitet for forskningssatsingen, er prosjektet utlyst og administrert av Forskningsrådet. En samarbeidsrelasjon mellom forskjellige miljøer ved Universitetet i Oslo og Høgskolen i Telemark vant konkurransen om prosjektet. Prosjektet finansieres av Kulturrådet, Forskningsrådet og Fritt Ord.

Status i forskningsfeltet

Dette særskilte forskningsfeltet kan avgrenses på ulike måter. I tidligere dokumenter fra Forskningsrådet har det vært omtalt som "kulturpolitikkforskning", "kulturpolitisk relevant forskning" og "kulturfeltforskning".¹⁹

Forskningsfeltet kulturpolitikkforskning som vokste fram utover 90-tallet hadde sin miljømessige forankring i Bø – ved Høgskolen i Telemark/Telemarksforskning-Bø – og omkring Kulturrådets FoU-seksjon. Også Østlandsforskning, Vestlandsforskning og miljøet rundt daværende Høgskolen i Stavanger utgjorde viktige stemmer i forskningsmiljøet. I dagens situasjon står Telemarksforskning i en særstilling når det gjelder en strategisk satsning på dette forskningsfeltet mens miljøet rundt Kulturrådets FoU-seksjon er en viktig premissleverandør og bestiller av forsknings- og evalueringsarbeid. I de senere årene har også andre forskningsmiljøer begynt å gjøre seg gjeldende på dette forskningsfeltet. Handelshøgskolen BI og Agderforskning har forskningsambisjoner som primært er rettet mot skjæringsfeltet kultur/næring men jobber også med mer klassiske kulturpolitiske problemstillinger. Innen de medievitenskapelige miljøene ved Universitetene i Oslo og Bergen har det utviklet seg mindre miljøer som retter sine forskningsinteresser mot kultursektor/politikkrelevante problemstillinger. I Bergen har et miljø med utgangspunkt i Rokkansentret og Høgskolen i Bergen vist interesse for å utvikle forskningskompetanse på dette området. Det samme gjelder for IRIS (International Research Institute of Stavanger) i Stavanger. Det finnes også et spredt nettverk av enkeltforskere og konsultentselskap som jobber med kulturpolitisk FoU.

I et nordisk og internasjonalt perspektiv har den norske kulturfeltforskningen spilt en viktig rolle. Sammenlignet med andre nordiske land har det siden begynnelsen av 90-tallet vært gjennomført flere større forskningsprosjekter. Det er etablert internasjonale forskernetter, forskningskonferanser og forskningstidskrifter. Det norske forskningsmiljøet har stått sentralt i dette arbeidet og hevder seg også godt faglig.

De aktuelle forskningsmiljøene er likevel fortsatt få, små, skjøre og sterkt personavhengige.

Som forskningsfelt er kulturpolitikkforskningen svakt finansiert og svakt organisert, og det har vist seg vanskelig å bygge opp robuste forskningsmiljøer. Til tross for enkelte miljøers sterke strategiske satsning og sentrale rolle i et nordisk perspektiv er dette forskningsfeltet preget av små sårbare miljøer, svak rekruttering og høy grad av kompetanselekkasje til andre forskningsfelt.

Som tidligere utredninger også har påpekt er dette trekk som har preget kunnskapssituasjonen i kultursektoren over lang tid. Med kultursektorens økte samfunnsmessige betydning og med dagens økning i kulturbudsjettene, øker også behovet for en bredere, mer mangfoldig og faglig sterkere kunnskapsbase som grunnlag for utviklingen av en presis og relevant kulturpolitikk. Vi står med andre ord i en ny kulturpolitisk situasjon som krever at det tas nye grep om forskningspolitikken overfor sektoren.

I tillegg til den mer sektororienterte forskningen er også den humanistiske forskningen i UH-sektoren sentrale for kunnskapssituasjonen i kultursektoren. Den humanistiske forskningen forsyner kulturfeltet med grunnleggende innsikter i aspekter ved kulturell praksis, som verksforståelser, meningskjeder og tolkningsregimer. Beskrivelsene av disse forskningsmiljøene i utredningen *Kunnskapsbehov i kultursektoren* (2003) er også langt på vei gyldige i

19 Jfr. Telemarksforsknings innspillsnotat til NFR 2006

dagens situasjon:

De siste tiårene er den historiske orienteringen som har preget kunst- og kulturvitenskapene blitt supplert med en sterkere samtidsorientering. Og i takt med utviklingen i kunst, medier, reklame, designbasert forbruksvareindustri og kulturindustri, er forskningens gjenstand blitt utvidet til også å gjelde prosesser utenfor det tradisjonelle kunst- og kulturfeltet. Forskningen om estetikk og kulturelle verdier er svært desentralisert i Norge. Den finner sted i en bred vifte av fagdisipliner og tverrfaglige miljøer, først og fremst ved de fire universitetene. Men også en rekke høyskoler – herunder kunsthøgskolene – er bidragsytere i denne sammenheng. Instituttsektorens betydning er imidlertid begrenset. Estetikk og kulturforståelser er forskningsområder hvor det er utviklet sterke internasjonale relasjoner.

Forskningsrådets kulturforskning

Norges forskningsråd har fra og med 1980-tallet finansiert den kultursektorrelevante forskningen gjennom de generelle programsatsingene *Kultur- og tradisjonsformidlende forskning* (KULT I Det nasjonale i en brytningstid og KULT II Kulturendring og –arv, kulturmøter, kulturpolitikk 1986-1996), *Program for kulturstudier* (PKUL Kulturbrytning, kulturforståelse, kulturpolitikk 1997-2002) og *Program for kulturforskning* (KULFO Kulturanalyse, kulturdimensjonen 2003-2007). Programmene har hatt årlige budsjetter på mellom 12 og 16 mill kroner, hovedsakelig finansiert med generelle midler fra Kunnskapsdepartementet og med om lag 2 mill kr årlig fra Kulturdepartementet.

Programmet *Kulturell verdsetting* (KULVER 2008-2012) har som mål å få fram grunnleggende forskning som kan belyse problemstillinger knyttet til kulturell verdsetting – hvordan kulturelle uttrykk og fenomener tilskrives verdi og hvordan de omformes og bestrides gjennom dynamiske prosesser. Programmet har fokus på estetisering/estetiske praksiser. Innenfor disse rammene har programstyret ønsket forskning innenfor kunstfeltene, hverdagslivet, kunnskaps- og vitenformer, identitetsdannelser og interaksjon mellom kunstfeltene og andre praksisfelt. Programmet har en budsjetteramme på 92 mill kr over fem år, bidraget fra Kulturdepartementet er på ca 20 mill kr.

Dette er, som tidligere vist, viktige satsinger innenfor den generelle kulturforskningen, men omfatter ikke den kulturpolitiske forskningen som departementets smale sektoransvar etterspør.

4.4 Utvalgets vurdering

Kunnskapsutvikling og forskning er en viktig side ved alle politikkområder. De store samfunnsutfordringene må møtes med forsterket forskningsinnsats. Fremskaffelse av ny og grunnleggende kunnskap er helt avgjørende for hvor godt rustet ulike departementer vil være til å håndtere sine samfunnsoppdrag. Dette gjelder også for Kulturdepartementet. Forskningsbasert kunnskap er avgjørende for å få en god kulturpolitikk. Gjennom sitt sektoransvar for forskning skal Kulturdepartementet utvikle strategier for at det skjer forskning og kunnskapsutvikling som kan møte de kulturelle og kulturpolitiske utfordringer samfunnsutviklingen gir oss. Forskningen må bl.a. hjelpe til med å fremskaffe kunnskap som gjør det lettere å håndtere de digitale utfordringene i norsk kulturliv og det kulturelle mangfoldet, og hvordan kulturpolitikken skal håndtere situasjonen etter at Kulturløftet er gjennomført i 2014, når det skal legges større vekt på kvalitet enn på bevilgningsvekst. Her må forskningen hjelpe til både med å utvikle og institusjonalisere begreper på en slik måte at vi forstår bedre hva som legges i ordet kvalitet og være med å gi oss redskaper og metoder for å måle de forskjellige sider av kvalitet.

Kultur- og kulturpolitisk forskning er et flerfaglig forskningsfelt som belyser relasjonene mellom kulturprodusentene, publikum og det politiske og administrative styringssystem. Ulike fag er opptatt av forskjellige aspekter ved de komplekse virksomheter og sammensatte prosesser som former kulturpolitikken og kultursektoren. For å forstå samspillet mellom innhold og kvalitet og rammer og vilkår for de mange aktiviteter og prosesser i kulturlivet bør en benytte flere forskningsperspektiver og helst kombinere dem. Feltet preges spesielt av to hovedtilnærminger - den samfunnsvitenskapelige og den humanistiske.

Ser vi på utviklingen av dette forskningsfeltet gjennom de siste 20 åra ser vi at det er to motstridende tendenser som har preget utviklingen. Gjennom enkelte miljøers sterke strategiske satsing og prosjektfinansiering fra offentlige organer har noen miljøer opparbeidet internasjonal kompetanse og blitt synlig både i internasjonale fagtidsskrifter og i norsk debatt. På den annen side er situasjonen for store deler av forskningsfeltet også preget av forvitring og tilbakeskritt ved at flere fagmiljøer er blitt mindre synlige i kulturforskning enn på 90-tallet. Sammenliknet med andre forskningsområder preges kultursektor- og kulturpolitikkforskningen av at den består av mange små og sårbare miljøer og av at den er svakt finansiert og svakt organisert. Kulturdepartementet er blant de departementer som bruker minst midler til FoU-virksomhet. Og det er store forskjeller mellom de ulike saksområdene under departementets ansvarsområde. Departementet har hatt den klareste FoU-strategien på idrettsfeltet og den minst klare strategien på kultur- og kunstfeltet.

Kulturdepartementet har hatt en forholdsvis liten forskningsportefølje. At departementet ikke har hatt egen FoU strategi, betyr likevel ikke at departementet ikke har engasjert seg i FoU spørsmål. Innsatsen har vært noe ulik på de ulike ansvarsområdene, og tilgjengeligheten til kompetente forskningsmiljøer varierer mellom saksfeltene. Gjennom systematisk satsing siden midten på 1980-tallet har forskning og kunnskapsutvikling vært viktig grunnlag for politikktutviklingen på idrettsfeltet. På mediefeltet eksisterer flere sterke forskningsmiljøer. Grunnforskning og anvendt forskning er godt dekket, og statistikk og oversikter på området er tilstrekkelig utviklet til å gi godt kunnskapsgrunnlag. Departementet er en aktiv bruker av det kunnskapsgrunnlaget som er utviklet. Innenfor sivilsamfunn og frivillig sektor er det etablert forskningsprogram som så langt ser ut til å gi kunnskap for politikkutvikling, og også trosspørsmål løses innenfor det samme programmet. På kunst- og kunstfeltet er det utviklet forskningsmiljø som utfører kulturpolitisk relevant forskning, men det er ikke etablert faste og mer langvarige strukturer som kan bidra til å bygge opp den kompetansen og produksjonen som er nødvendig. Oppdragsmengden fra feltet selv er for begrenset i omfang til å kunne opprettholde en bred og desentralisert kompetanse. At det ikke fins nye ressurser til grunnforskning fører til at det i liten grad finner sted systematisk rekruttering til den mest relevante kulturfeltforskningen gjennom universitetenes doktorgradsprogrammer. Samtidig trekker seniorenene på årene. I løpet av relativt kort tid vil flere av de mest aktive forskerne innenfor forskningsfeltet passere pensjonsalderen.

Forskningsrådet har initiert og støttet kulturforskning sammenhengende gjennom egne programmer siden 1986. Disse programmene har i hovedsak gått til generell kulturforskning, og er derfor viktige satsinger innenfor Kulturdepartementets *brede sektoransvar* for forskning. Programmene har i liten grad gått til kulturpolitisk relevant forskning, og er dermed i mindre grad sentrale for departementets *smale sektoransvar*.

Det er derfor grunnlag for å konkludere med at Kulturdepartementet har store muligheter for å i sterkere grad benytte forskning som et bevisst kulturpolitisk virkemiddel. Å få forskningen sterkere inn som premiss i kultursektoren kan bidra til å gjøre kulturpolitikken mer treffsikker og til å stille spørsmål ved vedtatte sannheter. Kultursektoren har gjennom de siste årenes kulturpolitiske satsinger fått økte ressurser, og med mer penger følger økt ansvar. På denne måten er kultursektoren de siste årene blitt mer lik andre samfunnssektorer, og i en slik situasjon øker både kunnskapsbehov og styringsbehov.

5. STRATEGISKE PRIORITERINGER OG TILTAK

Hvordan bør Kulturdepartementet håndtere den situasjonen vi har beskrevet i kap. 4.4? Hvilke strategiske prioriteringer og tiltak bør tas i bruk for å få en mer kunnskapsbasert kulturpolitikk og forvaltning? I dette kapitlet legger utvalget fram sine råd om hvordan departementet kan håndtere sitt FoU-ansvar på en god måte.

5.1 Mål og betingelser for Kulturdepartementets FoU-innsats

Departementets forskning og utviklingsarbeid skal bidra til å innhente og utvikle kunnskap som grunnlag for politiske og faglige beslutninger. Kulturdepartementet må utforme en strategi som sikrer at det bygges en mest mulig bærekraftig bro mellom departementet, kulturvirksomheter, forskning, forskere og forskningsinstitusjoner. Det er viktig å stille opp realistiske mål for hva Kulturdepartementet bør gjøre på forskningsområdet. Innenfor kultursektoren mangler til en viss grad en forskningsorientert kultur. Det er i første omgang spesielt viktig å sette forskningspolitikken sterkere på dagsorden for å bruke FoU-virksomhet på en hensiktsmessig måte.

Målet for Kulturdepartementets FoU-arbeid må være å sikre tilgang til relevant kunnskap av høy kvalitet. Slik utvalget forstår det skal en FoU-strategi først og fremst være et hjelpemiddel for departementet til å ta et helhetlig ansvar for forskningen på sektoren. Formålet med en strategi bør være å

- Definere og bidra til helhetlig oppfølging av sektoransvaret for forskningen
- Være et styringsverktøy for departementet i deres arbeid med å nå målene med forskningen
- Være retningsgivende for departementets langsiktige satsning på forskning
- Bidra til å styrke formidling og bruk av forskningsresultater

Utvalget er spesielt bedt om å se på den politikkrelevante forskningen dvs. for hvordan kan Kulturdepartementet sikre seg at vi får en best mulig kunnskapsbasert kulturpolitikk. Det er noen grunnleggende spørsmål en forskningspolitisk strategi må ha et reflektert forhold til.

- Hvordan legge til rette for at det kan *produseres* kunnskap av høy kvalitet?
- Hvordan sikre *finansiering* av kunnskapsproduksjonen?
- Hvordan sikre at kunnskapen som *bestilles* og på andre måter produseres, er av høy kvalitet og tilstrekkelig relevant med for den sammenheng kunnskapsproduksjonen skal inngå i?

Utvalget er av den oppfatning at den forskningspolitiske situasjonen på områdene under Kulturdepartementet er svært ulik. Mens idrett, medier og frivillighet ser ut til å ha et aktivt forhold til forskning er kultur i liten grad aktive forskningsbrukere. Denne situasjonen avspeiler seg også i utviklingen av forskningspolitiske virkemidler. Mens det på områdene idrett, medier, og frivillighet finnes forskningssentre, anvendte forskningsmidler og tilgang til flere forskningsmiljø på universitet og høyskoler er dette ikke tilfelle for kulturområdet.

Forslagene i denne gjennomgangen vil derfor preges av denne situasjonsforståelsen. På kulturområdet vil det være behov for at det utvikles nye forskningspolitiske virkemidler, mens det på de andre områdene foreslås en opptrapping og videreføring av etablerte strukturer og finansieringsformer.

En viktig forutsetning for å få fram ny kunnskap for kultursektoren er at det finnes relevant forskningskompetanse og kapasitet. Behovet for å utvikle kunnskap må sees i et lengre perspektiv, der et sentralt element vil være å bidra til å bygge opp kompetanse og forskningsmiljøer gjennom rekruttering og langsiktig forskning. For å sikre troverdighet i forskning er kommunikasjon mellom åpne forskernettverk av avgjørende betydning. Forskning skal bringe ny kunnskap og innsikt om viktige sammenhenger. Dette skal være kunnskap som lar seg teste, gjennomgås, kontrolleres og brynes mot fagfellers motforestillinger. Dette krever gode og robuste fagmiljøer som også har en vesentlig størrelse. Ofte kan det også være behov for flere fagmiljøer som kan drive forskning uavhengig av hverandre og kanskje også i konkurranse med hverandre.

Det er således spesielt viktig at Kulturdepartementet bidrar til at forskningsfeltet har gode rammebetingelser, og at både Kulturdepartementet og andre brukere av kulturforskning er profesjonelle bestillere av FoU-virksomhet. Når det gjelder å utvikle en sterkere bestillingskompetanse i departementssystemet vil utvalget vise til at Kulturrådet har bygget opp en slik kompetanse over lang tid, og fungert som et rådgivende miljø overfor Kulturdepartementet i FoU-saker. Med Kulturrådets økte ansvar og oppgaver er også FoU-ansvaret overfor sektoren økt. Det bør i forskningsstrategien komme fram en tydeligere avklaring av roller, ansvar og arbeidsdeling mellom Kulturdepartementet og Kulturrådet på dette område.

For å være en kompetent bestiller må Kulturdepartementet ha god oversikt både over den forskning som finnes og en formening om hvilke fremtidige kunnskapsbehov som må håndteres. Det er også nødvendig å kjenne til utviklingstrender nasjonalt og internasjonalt.

God politikkutforming krever at det skjer et løpende evalueringsarbeid som "etterprøver" at penger og personell brukes på en hensiktsmessig måte. Både Kulturdepartementet og alle leverandører av kulturtjenester må løpende jobbe med å forbedre seg. Når forskningen trappes opp, bygges det opp en bærekraftig bro mellom departementet, kulturvirksomheter og forskning, forskere og forskningsinstitusjoner. Systematisk dialog med og innspill fra brukere, aktører og forskningsmiljøer er viktig for å holde oversikten på de ulike områdene Kulturdepartementet har ansvar for.

En nødvendig forutsetning for at Kulturdepartementet skal ta hånd om sitt forskningspolitiske sektoransvar på en god måte er at samhandlingen med kulturfeltets aktører, Kulturrådet, Forskningsrådet og forskningsmiljøene blir så god som mulig. For å få dette til er det spesielt viktig å utvikle felles kunnskapsbaser, møteplasser og læringsarenaer. Det er gjennom en løpende prosess hvor det skjer kunnskapsutvikling, bruk av kunnskap og kunnskapsformidling der både forskere, politikkutformere og praktikere deltar at vi klarer å utvikle en kunnskapsbasert kulturpolitikk.

5.2 Forslag og anbefalinger

FoU-utvalget skal gi råd om hvordan Kulturdepartementet kan håndtere ansvaret for FoU som grunnlag for politikkutforming- og forvaltning på en god måte. Hovedspørsmål utvalget skal se på er hvilke forskningsområder som peker seg ut som særlig viktige for utvikling av kultursektoren, hva vil være de viktigste kunnskapsbehovene for aktører som utformer og forvalter kulturpolitikk i tiden fremover, hvilke forskningspolitiske virkemidler som bør prioriteres, og på hvilke måter FoU kan brukes som en strategisk ressurs for utvikling av kulturpolitikk.

Utvalget har pekt på at den forskningspolitiske situasjonen på områdene under Kulturdepartementet er svært ulik, og at de ulike avdelingene har ulike praksis når det gjelder FoU. Mens det på områdene idrett, medier og frivillighet ser ut til å være et aktivt forhold til forskning, er det på det som kan kalles det tradisjonelle kulturområdet, kunst og kulturvern, mindre forskningsaktivitet. Denne situasjonen avspeiler seg også i utviklingen av forskningspolitiske virkemidler. Mens det på områdene idrett, medier og frivillighet finnes forskningscentre, anvendte forskningsmidler og tilgang til flere forskningsmiljøer på universiteter og høyskoler, er dette ikke på samme måte tilfelle for kulturområdet. Utvalgets råd til departementet vil derfor preges av denne situasjonsforståelsen. På kulturområdet vil det være behov for at det utvikles nye forskningspolitiske virkemidler, mens det på de andre områdene foreslås en opptrapping og videreutvikling av etablerte strukturer og finansieringsformer.

5.2.1 Forskningsområder og virkemidler

Utvalget har fått mange innspill fra ulike miljøer om hvilke forskningsområder og kunnskapsbehov som bør prioriteres. Vi viser spesielt til dialogkonferanse (jfr. vedlegg) og de mange skriftlige innspill i etterkant av denne. Utvalget vil understreke betydningen av at kultursektoren bidrar til forskning og utvikling knyttet til generelle samfunnsprosesser slik de er spilt inn fra ulike aktører og slik de er beskrevet i utvalgets mandat.

Utvalget vil spesielt trekke fram at utfordringer knyttet til *kulturelt mangfold og digitalisering av samfunnet* har store konsekvenser for de forskningsfelt den kulturpolitiske forskningen må ta fatt i. Disse utfordringene er i kontinuerlig endring, og vil påvirke kunnskapsbehov knyttet til vesentlige forskningsfelt som kvalitet og innhold, ytringsfrihet, inkludering og deltakelse.

Disse grunnleggende temaene vil på ulik måte og i ulik grad knytte an til de spesifikke temaene for hvert virkeområde slik de er presentert under.

Som oppdragsgiver for forskning har Kulturdepartementet benyttet tre hovedtyper av virkemidler for finansiering:

- Tilskudd til programmer via Norges forskningsråd
- Tilskudd til forskning og forskningsmiljøer direkte fra departementet
- Kjøp av oppdragsforskning

Utvalget mener Kulturdepartementet fortsatt bør bruke en kombinasjon av disse virkemidlene, avhengig av kunnskapsfeltet som skal støttes. I et kulturfelt med svak forskningstradisjon kan kompetanseoppbygging og kvalitetssikring gjennom NFR-program framstå som en god strategi. For et kunnskapsfelt med god kompetanse kan det være hensiktsmessig for departementet å yte direkte støtte til forskning og forskningsmiljøer. Til nå har departementet både ytt programstøtte og mer direkte støtte. Både for kultur og kunst, idrett, media og frivillighet har departementet gitt støtte til forskningsprogrammer der har vært kvalitetssikring av forskning av et uavhengig programstyre. Ulempen med programbevilgning er at det blir lite *hands on* styring fra departementet og relativt omfattende driftsomkostninger, spesielt når det gjelder program med begrensede ressurser. Forskningsprogrammer har et mer eller mindre bredt tematisk område som skal dekkes av ny forskning, og hvor vedlikehold og styrking av feltkompetanse er et av flere viktige mål.

Ser vi på direkte finansiering av forskningssentra er det en god metode for et kulturfelt med sterke forskningsmiljøer. Fordelen med denne metoden er at departementet har tydeligere innflytelse på forskningstema. Og her får man mye igjen for pengene. Sentre kan organiseres som bidragsprosjekt der forskningsinstitusjonene må matche investeringene fra departementet og alle ressurser gå til forskningsaktivitet. Lykkes sentrene, er det også betydelige muligheter for eksterne forskningsmidler. Eksempelvis har Senter for idrettsskedeforskning ved NIH rundt 3,5 millioner per år i basisfinansiering, men et 2011 budsjett på det mangedobbelte. Her har en beskjeden forskningsinvestering gitt avkastning og betydelig merverdi. En mulig kritikk mot slik direkte finansiering er at sentra får basisfinansiering, og det er ingen åpen utlysning og jevnlig konkurranse om midlene. Tett relasjon mellom oppdragsgiver og forskere kan framstå som utfordrende når det gjelder forskningens uavhengighet. Dette kan imidlertid løses organisatorisk slik det er gjort i idrettsforskningssentrene. Departementet gir de tematiske rammene og er representert i referansegrupper, men sentrene er organisert som akademisk og faglig uavhengige enheter.

Mer avgrenset handlingsrettet FoU med klar relevans for politikkutvikling og – forvaltning kan organiseres som et forskningsprogram, men vil kreve en viss størrelse for at programmet ikke skal bli for smalt, både for å sikre synergieffekter og samarbeid, og for at det skal være nok kapasitet i forskningsmiljøene til å skape en god konkurransearena, i tillegg til å forsvare kostnadene ved å drive et program. Forskningsrådets programmer vil vanligvis ha et årlig budsjett på minimum 15 mill kr og en varighet på 5 år.

Handlingsrettet FoU kan også organiseres ved en større bruk av oppdragsforskning i departementets egen regi, hvor departementet selv definerer sine kunnskapsbehov. Dette vil normalt være FoU-oppdrag av kortere varighet og mer avgrenset tematikk enn via Forskningsrådets programmer- som forskningsbaserte evalueringer og utredninger, statistikkproduksjon og – analyse, konkrete surveys og kartlegginger og lignende. Her er utfordringen å få til et godt samspill mellom de forskjellige kunnskapspolitiske aktørene dvs. først og fremst Kulturdepartementet, Kulturrådet og Forskningsrådet.

Vi mener departementet må videreutvikle dagens kombinasjon av disse virkemidlene for at vi skal klare å få etablert noen sterke og robuste forskningsmiljøer som både har doktorgradsprogrammer og som kan levere faglige og relevante forskningsrapporter.

En sentral konklusjon i utvalgets arbeid er at kulturpolitisk forskning er underfinansiert. Samtidig er det behov for et større mangfold i finansieringsmulighetene for forskning. Et utgangspunkt for utvalget har vært at ambisjonen for offentlige forskningsbevilgninger er at disse skal utgjøre om lag 1 pst. av BNP.²⁰ Økningen i bevilgninger til kulturformål har beløpt seg til om lag 3,7 milliarder kroner i perioden 2006-2012,²¹ dette bør dermed kunne tilsi en økning i FoU-midler for kultursektoren i størrelsesorden 37 millioner. Utvalget foreslår at Kulturdepartementet utvikler *opptrappingsplaner* for de forskjellige virkeområdene innenfor en slik økonomisk ramme.

Utvalget foreslår at i tillegg til å videreføre eksisterende virksomheter bør slike opptrappingsplaner omfatte

- etablering av *tre nye forskningscentre*, et for kulturfeltet, et for mediefeltet og et for idrettsfeltet
- ressurser til videreføring av forskningssatsing på sivilsamfunn og frivillig sektor

Disse satsingene er nærmere beskrevet nedenfor.

Utvalget foreslår videre at departementet som del av en opptrappingsplan utreder muligheten av å etablere et

- Kultursektorens forskningsfond

som et offentlig finansiert fond, eller som en koordinert fellesinnsats mellom det offentlige og andre aktører hvor avkastningen kan brukes til forskning. Hensikten med fondet vil være å stimulere til forskning i hele kulturfeltet, og det bør fordele midler til både eksisterende og nye forskningsmiljøer. Dette bør være et uavhengig fond med sterk forankring i kultursektoren, og hvor kulturlivets aktører vil være søknadsberettiget både når det gjelder kulturpolitiske, utførende og mer kunstspesifikke forskningsbehov.

En modell kan være Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF), der fiskerinæringen har gått sammen om et forskningsfond som finansierer forskningsoppdrag som har bredere interesser for denne næringen. Målet med FHF er å bidra til økt verdiskapning og bærekraft i sjømatnæringen. Fondet ble etablert i 2001, og er et offentlig forvaltningsorgan underlagt Fiskeri- og kystdepartementet. FHF blir ledet av et styre med representanter for næringen.

Etter utvalgets vurdering kan et lignende forskningsfond for kultursektoren bidra til å sikre at også aktørene i kultursektoren kan få realisert sine kunnskapsbehov og knytte kunnskapsproduksjonen tettere på sektorens problemstillinger.

Et forskningsfond for kultursektoren bør etableres som et samarbeid mellom sentrale instanser i kultursektoren. Kultursektorens forskningsfond bør bidra til å

- utvide og forbedre kunnskapsgrunnlaget for kulturpolitikken
- produsere relevant kunnskap om samspill mellom kulturpolitikken og kulturlivets virkemåter
- bidra til å utvikle relevante kunnskapsperspektiver for sektorens problemstillinger
- bidra til å løse det operative kunst- og kulturfeltets kunstspesifikke kunnskapsbehov
- bidra til styrket dialog mellom forskere og bruker

5.2.2 Idrett – struktur og organisering er på plass

Kulturdepartementet har tatt ansvar for forskning med relevans for politikkkutforming på idrettsfeltet, først ved å initiere forskningsprogram i regi av Forskningsrådet på 80- og 90-tallet, og så fra 2007 ved å gi direkte finansiering av tre kjernemiljøer, to forskningssentra ved Norges idrettshøgskole i Oslo, og et senter ved NTNU i Trondheim. Satsingen har gitt gode resultater. I tillegg til basisfinansiering fra departementet og vertsinstitusjonene har sentrene lyktes i å tiltrekke seg eksterne forskningsmidler.

20 St.meld. nr. 30 (2008-2009) Klima for forskning. Det kongelige kunnskapsdepartement

21 Pressemelding fra Kulturdepartementet 06.10.2011

Utvalget mener gjennom denne satsingen på at strukturer og organisering er på plass og bør videreutvikles i sin nåværende form. Utfordringen for sentrene og for Kulturdepartementets forventninger til sentrene er å definere forskningstema tilpasset et idrettsliv i endring og idrettens samfunnsrolle.

Følgende tema er dekket godt i de eksisterende sentrene:

- Idrett og helse med vekt på skadeforebyggende arbeid
- Trening og prestasjonsutvikling
- Anlegg og idrettsteknologi

Det trengs økende forskningsinnsats på

- Barn og unges deltakelse i idrettslivet
- Grunnlaget for en faglig og etisk kvalifisert toppidrett
- Frivillighet og idrettspolitik (idrettens samfunnsrolle)

Satsingen kan skje ved å presisere mandatet og øke ressurser i de eksisterende sentrene, eller ved nyetablering av et senter. Statlig idrettspolitik og NIFs idrettspolitiske føringer sammenfaller i satsingen på ungdomsidrett og også når det gjelder satsing på en faglig og etisk kvalifisert toppidrett. Det kan for øvrig legges til at en fersk nordisk evaluering påpeker at det er overraskende lite forskning på prestasjonskultur og eliteidrett.²²

Senter for trening og prestasjonsutvikling har et omfattende mandat som skal dekke både bredde- og toppidrett. Utvalget foreslår at senteret deles i to sentre med mer presise mandat for å ivareta politikkrelevant forskning både på barne- og ungdomsidrett og på toppidrett.

En minimumsramme for en slik satsing vil være 4 mill kroner årlig til basisfinansiering av et senter.

Utvalget anbefaler i tillegg at departementet vurderer ressursallokering til en mer generell forskningsinnsats på talentutvikling og prestasjonsutvikling mot elitenivå i kulturfeltet. Departementet trenger i tillegg oppdatert og relevant kunnskap om idrettens frivillighet og politikk. Forskning på slike tema bør ses i sammenheng med forskning på frivillighet og politikk i kulturfeltet som helhet.

5.2.3 Sivilsamfunn og frivillig sektor – videreføring

Sivilsamfunnet kan betegnes som rommet mellom stat, marked og privatliv. Aktørene i sivilsamfunnet er ofte de som tidlig fanger opp nyutvikling og felleskapsinteresser, gjerne før både marked og stat. De frivillige organisasjonene fyller en rekke roller i samfunnet, som møteplasser, læringsarenaer, kulturformidlere, produsenter av ulike tjenester, aktivitetsarenaer og ikke minst som påvirkningskanaler og "vaktbikkjer". Det at frivillige organisasjoner kan forholde seg til målene for offentlig politikk samtidig som de mobiliserer til frivillig innsats, gir fleksibilitet og styrke til å bidra til å løse utfordringer i samfunnsutviklingen. Samhandlingen mellom det offentlige og det frivillige er derfor av stor betydning også for utviklingen på kulturfeltet, og det kreves et godt kunnskapsgrunnlag for det offentliges politikktutforming på området.

En rekke prosjekter er gjennomført innenfor rammen av programmet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor", i regi av Institutt for samfunnsforskning i Oslo og UNI Rokkansenteret i Bergen. Departementets egen foreløpige vurdering av forskningsprogrammet er at det så langt har gitt økt og hensiktsmessig kunnskap om en sammensatt og mangfoldig sektor.

Det må tas stilling til hvordan forskningen på feltet skal videreføres etter kontraktperiodens slutt i 2013. Utvalgets vurdering er at det bør skje en videreføring av den forskningssatsningen som er etablert. Modellen for samarbeid, to kjernemiljøer som kan fungere i nettverk, er en modell som det kan være hensiktsmessig å knytte fremtidige forskningsoppgaver til. Dette vil gi mer langsiktighet for forskningen, og kan bidra til å gi mer bredde i form av flere fagmiljø.

Videre forskning kan være knyttet til tema som:

- Oppfølging av funn om økende sosiale ulikheter blant frivillige
- Organisasjonsformer i endring og konsekvenser for frivillig sektor
- Nye former for samhandling mellom frivillig, offentlig og kommersiell sektor
- Motivasjon for å delta i frivilligheten
- Frivillig sektor som læringsarena

5.2.4 Mediefeltet- forskningscenter

Innen medieforskning eksisterer i dag flere sterke forskningsmiljø, knyttet til flere institusjoner. Hele fem universitet tilbyr undervisning innen medievitenskap/mediefag, mens seks høyskoler har mer praksisorienterte undervisningstilbud. Mediefaget har stor studenttilstrømning, og deler av medieforskningen blir anvendt i statens politikktutforming.

Også anvendt forskning på feltet er godt dekket. Rådet for anvendt medieforskning (RAM) finansierer bruksrettet forskning på tvers av mediene, og gir stipend til mastergradsstudenter på disse områdene, med tilskudd fra Kulturdepartementet via Medietilsynet. Grunnforskningen dekkes ved flere universiteter og høyskoler. De fleste av disse miljøene har hatt begrenset kapasitet til å ta på seg oppdragsforskning knyttet til politikktutforming og evalueringer. Miljøene er relativt små med begrensede ressurser, og det har vært få prosjekter av mer langsiktig karakter som kan gi grunnlag for å knytte til seg stipendiater og masterstudenter knyttet til oppdrag. Det er i dag ingen program i regi av Forskningsrådet som er direkte rettet mot mediefeltet, heller ikke har Kulturdepartementet øremerkede midler til dette. Forskningsrådets program SAMKUL kan være relevant å søke for disse miljøene, selv om dette er et svært generelt program.

Statistikk og oversikter på området er relativt omfattende utviklet, og er gjort tilgjengelig gjennom oversiktssiden *Medienorge.no*, opprettet og finansiert av Kulturdepartementet. Departementet henter også inn statistikkmateriale gjennom underliggende virksomheter, som NRK, Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Behovet for grunnlagsdata bør altså være tilstrekkelig dekket til å gi et godt kunnskapsgrunnlag. Medieavdelingen er dermed godt orientert om hva som finnes, og bruker dette aktivt.

Behovet for forskning og utredning som grunnlag for politikktutforming på medieområdet er sterkt økende. Spørsmålet er hvordan denne forskningen skal utvikles. Utvalget har diskutert ulike modeller. Et forskningsprogram gjennom Norges forskningsråd er et alternativ. Erfaringsmessig vil et slikt program kunne svare på langsiktige utfordringer på medieområdet, og er vel egnet til å bygge opp kompetansen på et felt i utvikling. Imidlertid er det mindre egnet for å sikre at direkte utfordringer til politikktutforming blir løst. Programmene er ofte av så generell karakter at det vil være lite styring i retning av de problemstillingene som ønsker politisk belyst.

Utvalget vil derfor heller anbefale etablering av et *forskningscenter*, fortrinnsvis tilknyttet ett eller flere av de eksisterende universitetsmiljøene. Et slikt senter bør være orientert om programforskning etter tilsvarende modell som idrettsforskningen. Departementet vil her ha muligheten til å definere de satsningsområdene man vil prioritere både politisk og forskningsmessig, samtidig som man får den nødvendige distansen som sikrer forskningens uavhengighet.

Kompetansegrunnlaget for etablering finnes allerede, og en tilknytning til universitetsmiljø eller eventuelt særskilt store høyskoler vil sikre den faglige forankringen og kontinuiteten, samtidig som det kan trekkes på kompetanse fra ulike fag. En sentermodell vil i tillegg til å følge et felt gjennom en programperiode, også kunne ivareta behovet for utredninger og evalueringer, samtidig som eksisterende miljøer kan utvikles i retning av mer kulturpolitisk orientert forskning. Dedikerte midler fra departementet vil i så fall kunne lyses ut for åpen konkurranse, der ett eller flere miljøer kan konkurrere om midler til ett eller flere program.

For å lykkes bør det settes av midler over minimum fem år. En slik tidshorisont vil gjøre det enklere å knytte til seg eksterne forskere og rekrutteringsstillinger, og bidra til en løsning som gir stabilitet over tid. For å sikre tilstrekkelig bredde i programmet, bør det ligge minimum i størrelsesorden 4 millioner kroner årlig.

Tema for videre forskning kan være:

- Opphavsrett i en digital verden
- Komparative analyser av lovgivning og markedsutvikling i Europa
- Digital formidling, brukere og lesere – endringer over tid
- Hvem deltar på hvilke plattformer – sosiale skiller i mediebruk (analog og digital)
- Brukermedvirkning – hvordan påvirker det innholdet, og hvem har ansvaret for resultatet?

- Hvordan påvirker offentlige støtte/tilskuddsordninger bransjens evne og muligheter til nyutvikling?
- Ytringsfrihet og demokrati
- Etikk

5.2.5 Kultur – forskningscenter

Sammenlignet med områdene idrett, medier og frivillighet kommer kulturområdet dårlig ut med hensyn til både finansieringsformer, bestillerkompetanse og forskningsmiljø av en viss størrelse, kvalitet og mangfold.

På den bakgrunn er utvalget av den oppfatning at det er dette området som i første rekke trenger å styrkes. Det er særlig behov for å styrke *produksjonskapasiteten* og *finansieringsmulighetene* i forskningsfeltet.

Produksjonskapasiteten kan best styrkes ved at det finnes flere forskningsmiljøer med ulike kompetanseprofil som virker sammen. På den bakgrunn foreslår utvalget at det etableres et nytt *forskningscenter for kultursektorforskning*. En slik etablering, med ansvar for utvikling av forskning og kunnskapsproduksjon med relevans for kunst- og kulturpolitikken vil etter utvalgets oppfatning være et tydelig og ambisiøst forskningspolitisk grep som retter seg direkte mot utfordringene i feltet. Et slikt forskningscenter må bygge videre på de gode erfaringene med å utvikle kulturpolitiske relevant forskning som finnes allerede. Samtidig er det behov for flere sterke kunnskapsmiljøer på dette området.

Forslaget om å etablere et forskningscenter er inspirert av hvordan behovet for kunnskap for politikkutvikling er blitt håndtert på andre samfunnsområder. Etableringen av forskningsinstitutter som ISF, NOVA, AFI, SIFO, Senter for kirkeforskning, NIKU etc. er bare noen eksempler på dette. Et forskningscenter vil være et bedre virkemiddel for å styrke kunnskapssituasjonen på kulturområdet enn et rent kunnskapssenter, slik disse ser ut til å ha fått økt gjennomslag de senere årene (Kunnskapssenter for helsetjenesten, Kunnskapssenter for utdanningen). Kunnskapssentrene har som sin primære oppgave å sammenstille, oppsummere og formidle forskning. Disse oppgavene er mest relevant på samfunnsområder med stor forskningsaktivitet og mange aktive forskningsmiljøer.

For å imøtekomme behov Kulturdepartementet og kulturaktører ellers har for sammenstilling og formidling av forskning, vil utvalget foreslå at det utredes etableringen av et forskningscenter som også har med seg de elementene som kunnskapssentrene ellers har blitt tillagt.

For kunst- og kulturpolitikken bør vekten i satsningen ligge på å styrke den grunnlagsbaserte forskningen som bygger på god forståelse og kunnskap om kunst- og kulturfeltets særskilte kjennetegn. Fordelen med denne typen forskningsinstitusjoner sett fra myndighetenes side er å ha tilgang til forskningsmiljø med solid forskningsfaglig og ikke minst sektorrelevant kompetanse. Det vil både kunne sikre behovet for kunnskap inn mot langsiktige forskningsinnsatser og sikre muligheten for at flere miljø også kan håndtere evalueringer og mindre utredningsarbeid.

Et slikt institutt må ha en tverrfaglig innretning. Felles for mange av problemstillingene på det kulturpolitiske forskningsfeltet er at de forutsetter både samfunnsfaglige, økonomiske, statsvitenskapelige og estetiske perspektiver.

På bakgrunn av de forskningsinnsatsene som allerede eksisterer innenfor Kulturdepartementets ansvarsområde er det naturlig at sentret skal konsentrere sine oppgaver mot de områdene i kulturpolitikken som i statsbudsjettet omtales som *Kulturformål*. Kategorien *Kulturformål* omfatter områdene "billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur,

design, kunstnerformål, musikk-scenekunstformål, språk, litteratur og bibliotekformål, museums og andre kulturvernformål, arkivformål, kulturbygg og allmene kulturformål”²³

En enkel definisjon av kunst- og kulturpolitisk forskning vil da kunne være forskning som belyser samspillet mellom den samfunnsmessige utvikling, kunst- og kultursektoren og beslutningstakerne.

Et forskningscenter som vi her foreslår må tillegges tilsvarende oppgaver som andre forskningsinstitutt.²⁴ Eksempler på slike oppgaver kan være:

- være en tilbyder av anvendt forskning for næringsliv og forvaltning
- være et redskap i den offentlige FoU-politikken for å utvikle kunnskap på nasjonalt
- prioriterte områder i arbeidsdeling med UoH-sektoren
- ivareta forvaltningsrettede oppgaver og spesialiserte tjenester for det offentlige
- ha en rolle i forhold til innovasjon og koblingen mellom grunnforskning og anvendt forskning.

I tillegg vil senteret kunne tillegges oppgaver innen forskningsformidling, tilrettelegging av møteplasser, tilgjengeliggjøring av forskningsresultater nasjonalt og internasjonalt, etc. Utvalget foreslår at departementet bl.a. gir senteret i oppgave å etablere nettstedet *kulturforsk.no*, med oversikt over ny forskning med relevans for utvikling av kulturpolitikk, fra de sentrale forskningsmiljøene i Norge og andre land.

Organisering

Det er en forutsetning at sentret må fungere som en plattform eller et nettverk som kobler sammen forskningsmiljøene, forvaltningen og praksisfeltet. *Det virtuelle sentret for forskning på frivillighet og sivil sektor* kan være en modell å se nærmere på. Et annet aktuelt forelegg kan være forskningscenteret ACSIS (Advanced Cultural Studies in Sweden). ACSIS er et nasjonalt senter for tverrvitenskapelig kulturforskning knyttet til Linköpings universitet. Virksomheten inkluderer gjesteforskere, forskningsprosjekter, seminarer, konferanser og forskerutdanning. Det foreslåtte sentret bør med andre ord etableres med en matriseform med tydelig nærhet til ulike miljøer som kan bruke senteret og samtidig som disse miljøene blir brukt av senteret. Senteret må være åpent for at forskere med frikjøp skal kunne sitte ved senteret i perioder. Også stipendiater vil være viktige ressurser i senterets faglige stab. I tillegg bør man åpne for å hyre forskere inn til bestemte oppgaver og sikre at senteret får en internasjonal profil og høy forskningsfaglig kvalitet som gjør det attraktivt for utenlandske forskere å knytte seg til sentret.

Forutsetninger ved etablering:

- Senteret må etableres i samarbeid mellom sentrale aktører (Kulturdepartementet, Norsk kulturråd, Norges forskningsråd, UH- sektor)
- I utformingen av senteret må en sikre tett kontakt mot både forskersamfunnet og praksisfeltet
- Senteret vil ligne på måten instituttsektoren arbeider på og vil ha behov for organisatoriske systemer som er egnet til å stimulere og bygge opp under en oppdragsbasert arbeidsform.

Følgende hensyn er av avgjørende betydning for å sikre sentrets legitimitet

- Selvstendig og faglig uavhengig institusjon
- Sikre nødvendig avstand til politiske myndigheter
- Sikre nærhet til forskersamfunnet
- Kan ikke instrueres i faglige spørsmål

Innretning

- Utvikle forskning og kompetanse på kunst- og kulturpolitikken område
- Formidle forskning inn mot forvaltning, politikk og praksisfeltet
- Bidra til å utvikle et godt kunnskapsgrunnlag for kunst- og kulturpolitikken
- Forskingen skal ha høy vitenskapelig kvalitet og være relevant for politikktutvikling og for kultursektorens aktører

23 Prop. 1S (2011-2012) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2012. Det kongelige kulturdepartement

24 Årsrapport 2010 Forskningsinstituttene. Norges forskningsråd

- Sentret skal være internasjonalt orientert og utvikle kunnskap på et internasjonalt, akademisk nivå
- Sentret skal ha et tverrfaglig perspektiv og ha kompetanse til å utvikle kunnskap i skjæringspunktet mellom kunst- og kulturfaglige og kulturpolitiske problemstillinger

En minimumsramme for etablering av et *Senter for kultursektorforskning* vil være 15 mill kroner årlig.

Aktuelle forskningstema for en slik satsing kan være:

- Kulturinstitusjonenes endrede samfunnsrolle (må både kunne omfatte museer og kunstinstitusjoner og spesifikke tema som eierskap, organisering, ledelse, styring, formidling, publikumsutvikling og fremtidig forvaltning av institusjonene)
- Kunstnerpolitikkenes innretning og utfordringer
- Frivillighet og profesjonalisering i kunst/ kulturlivet
- Kulturpolitikk og mangfoldsamfunnet
- Internasjonalisering
- Kulturbransjene og kulturpolitikken
- Kunst, kultur og digitalisering
- Skjønnsutøvelse og kvalitetsforståelser i kunst- og kulturfeltet
- Kulturpolitikkenes nyere historie
- Komparative kulturpolitikkstudier
- Kultur og næring, kulturnæringenes verdiskapningspotensiale
- Barn og kunst
- Demokrati og ytringsfrihet i kunst- og kulturfeltet
- Finansiering; offentlig – privat

5.3 Konklusjon

Kulturdepartementet har ansvaret for fagområdene idrett, frivillighet, medier, kulturvern og kunst. Ved å sette ned FoU-utvalget ønsker departementet å få råd om hvordan det kan sørges for et godt kunnskapsgrunnlag for politikkutvikling på disse fagområdene.

I denne rapporten, og speilet i dette kapitlet, beskriver utvalget hvordan dette kan gjøres ved at det

- Bygges en mest mulig bærekraftig bro mellom departementet, kulturvirksomheter, kulturaktører, forskning, forskere og forskningsinstitusjoner
- Utarbeides opptrappingsplaner og tilføres ressurser gjennom etablering av et forskningsfond, etablering av forskningssentre og videreføring av eksisterende satsninger
- Igangsettes forskningsoppdrag på prioriterte og aktuelle temaer for forskning

Gjennom en slik strategi mener utvalget at departementet vil få et grunnlag for å håndtere sitt sektoransvar for FoU på en god måte.

VEDLEGG

Dialogmøte om forskning og kulturpolitikk

17. januar 2012 kl. 12-16:30 i Auditoriet, Norsk kulturråd

Arrangør: Kulturdepartementets eksterne FoU-utvalg

Møteleder: Reidar Gjersvik, avdelingsdirektør i Norsk kulturråd

Ramme for dagen:

12:00 **Jan Grund**, utvalgsleder, professor ved Høgskolen i Oslo og Akershus

12:30 **Yngve Slettholm**, administrerende direktør i Kopinor, rådsleder i Norsk kulturråd

12:50 Innmeldte innspill

14:00 Pause med forfriskninger

14:30 Innmeldte innspill, dialog/diskusjon

16:00 **Kjersti Stenseng**, politisk rådgiver i Kulturdepartementet

Innmeldte innspill:

1. Høgskolen i Telemark: Per Mangset/Geir Vestheim
2. Agderforskning: Egil Bjørnsen/Elisabet S. Hauge
3. Høgskolen i Oslo og Akershus: Ragnar Audunson
4. Norges idrettsforbund: Øystein Dale
5. OCA Office for Contemporary Art Norway: Maria Moseng
6. Senter for immateriell kulturarv: Eivind Falk
7. Oslo byarkiv/Landslaget for lokal- og privatarkiv: Ellen Røsjø
8. Norsk folkemuseum: Kari Telste
9. Maihaugen: Svein Gynnild/Lise Talleraas
10. Universitetet i Oslo: Lars Christian Jenssen
11. Universitetet i Oslo: Dagny Stuedahl
12. Norges kulturvernforbund/Den norske historiske forening: Dag Hundstad
13. Norske kyrkjeakademi: Margunn Sandal
14. Handelshøyskolen BI: Anne-Britt Gran
15. Norsk publikumsutvikling: Harm-Christian Tolden
16. Unge kunstneres samfund: Lars Cuzner

Dialogmøte om kulturforskning 17. januar 2012, deltakere

Amanda Steggeli	
Annette Basso	Styremedlem Norsk folkeminnelag/student UiB
Anne Aasheim	Norsk kulturråd
Anne Charlotte Hauen	OCA
Anne Ekenes	Panta Rei Danseteater
Anne Schaffer	Norsk kritikerlag
Anne-Britt Gran	Handelshøyskolen BI
Annbjørg Ramstad	
Antonio Cataldo	OCA
Astrid Holen	Norsk kulturråd
Astrid Skjerven	Cultural sustainability
Aud Folkestad	Høgskulen i Volda
Ba Clementsen	Nationaltheatret
Benedicte Stensrud	Norske Grafikere
Bente Guro Møller	Kulturdepartementet
Berit Handegard	Norges musikkorpsforbund
Bernhard Ensolra	Institutt for samtidsforskning
Birgitte Sauge	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
Bjørg Emilie Moen	Norske Grafikere
Camilla Gjendem	Østfoldmuseene – Moss by- og industrimuseum
Corinne Lyche Campos	
Dag Hundstad	Den norske historiske forening
Dag Wiersholm	Kunst i offentlige rom
Dagny Stuedahl	Universitetet i Oslo
Egil Bjørnsen	Agderforskning
Egil Rundberget	Rikskonsertene
Eivind Falk	Senter for immateriell kulturarv SIK/Norsk handverksutvikling NHU
Eli Borchgrevink	Transnational Arts Production (TrAP)
Elin Prøysen	Norsk visearkiv
Elisabeth Medbøe	BOA Billedkunstnerne i Oslo og Akershus
Elisabeth S. Hauge	Agderforskning
Ellen Aslaksen	Norsk kulturråd, utvalgsmedlem
Ellen Foyen Bruun	NTNU, Institutt for kunst og medievitenskap
Ellen Røsjø	Oslo byarkiv/Landslaget for lokal- og privatarkiv
Ellen Wiger	Norsk visearkiv
Geir Vestheim	Høgskolen i Telemark, Bø
Hallfrid Velure	Høgskolen i Lillehammer
Hanna Mellemsether	Museene i Sør-Trøndelag
Harald Hamre	Museum Stavanger
Harm-Christian Tolden	Norsk Publikumsutvikling
Hedda Abildsnes	Black Box Teater
Håkon Skoge	Turneorganisasjon for Hedmark
Inger Jensen	Norsk folkemuseum
Inger Johanne Lyngø	Norsk kulturråd
Ingvild Holm	
Jan Grund	Høgskolen i Oslo og Akershus, utvalgsleder
Jan Solberg	Norges kulturvernforbund
Jan-Kåre Breivik	Uni Rokkansenteret
Johanna Zwaig	TeaterTanken

Jon Mihle	Portåsen
Jorid Vaagland	Høgskolen i Lillehammer
Jorunn Spord Borgen	Norges forskningsråd
Jørn Riegels Wimpel	
Kari Larsen	Norsk institutt for kulturminneforskning NIKU
Kari Sommerseth Jacobsen	Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal
Kari Telste	Norsk folkemuseum
Karianne Albrigtsen Aam	Hedmark fylkeskommune
Kathrin Pabst	Vest-Agder-museet Kristiansand
Kjell Abildsnes	Vest-Agder fylkeskommune
Kjersti Stenseng	Kulturdepartementet, politisk rådgiver
Knut Listerud	Nesoddparken as
Kristin Danielsen	Norsk Musikkinformasjon
Kristin Stub	
Kristine Knapskog	Universitetet i Agder
Laila Kleven	KS
Lars Christian Jensen	UiO, Årsenheten i arkivkunnskap
Lars Cuzner	Unge kunstneres samfund
Linda Stewart	Hedmark fylkeskommune
Line Elise Holmboe	
Lisbeth Dahl Lundgren	Galleri for samtidskunst
Lise Emilie Talleraas	Vestfoldmuseene IKS
Liv Heidi Siljebråten	Norsk Arkivråd
Liv Kreken Kvalnes	Norsk visearchiv
Liv Ramskjær	Norsk kulturråd
Margunn Sandal	Norske kyrkjeakademi
Maria Moseng	OCA
Marit Bakke	Universitetet i Bergen
Marit Jacobsen	Norges husflidslag
Marit Skreiberg	Norges Dansehøyskole
Marius von der Fehr	TeaterTanken
May Britt Håbjørg	Riksantikvaren
Michelle A. Tisdal	Nasjonalbiblioteket
Monica Emilie Herstad	Herstay
Morten Gjelten	Norsk teater- og orkesterforening
Nanna Løkka	Høgskolen i Telemark
Nina Refseth	Norsk filminstitutt
Odd Håpnes	Levanger kommune
Oddbjørn Sørmoen	KA
Ole Marius Hylland	Telemarksforskning
Per Botolf Maurseth	Handelshøyskolen BI, utvalgsmember
Per Hillesund	Forbundet KYSTEN
Per Mangset	Høgskolen i Telemark og Telemarksforskning
Ragnar Audunson	Høgskolen i Oslo og Akershus
Ragnhild Lund	The international Ibsen Stage
Randi Ertesvåg	Norsk kulturråd
Reidar Gjersvik	Norsk kulturråd
Sebastian Kutz	The international Ibsen Stage
Sigrid Røyseng	BI
Siri Wolland	Riksantikvaren
Snelle Hall	Student UiO

Steffen Hånes	The international Ibsen Stage
Svanhild Aabø	Høgskolen i Oslo
Svein Arne Tinnesand	Nasjonalbiblioteket
Svein Gynnild	Maihaugen
Svein Lorentzen	NTNU
Synne Stavheim	Norsk kulturråd
Therese Rørvik	Musikkkfondene
Thomas Walle	Norsk folkemuseum
Tone Jørstad	Falstadsenteret
Tonje Johansson	Norsk jazzforum
Tonte Hegard	Miljøverndepartementet
Tore Friis-Olsen	
Torhild Andersen	Fabrikken AS
Torill Wyller	Østfoldmuseene – Borgarsyssel museum
Tormod Carslen	Student KHiO
Widar Fossum	Norsk Revyforfatterforening
Yngve Slettholm	Kopinor, rådsleder Norsk kulturråd
Øystein Dale	Norges idrettsforbund

NORSK KULTURRÅD
Arts Council Norway